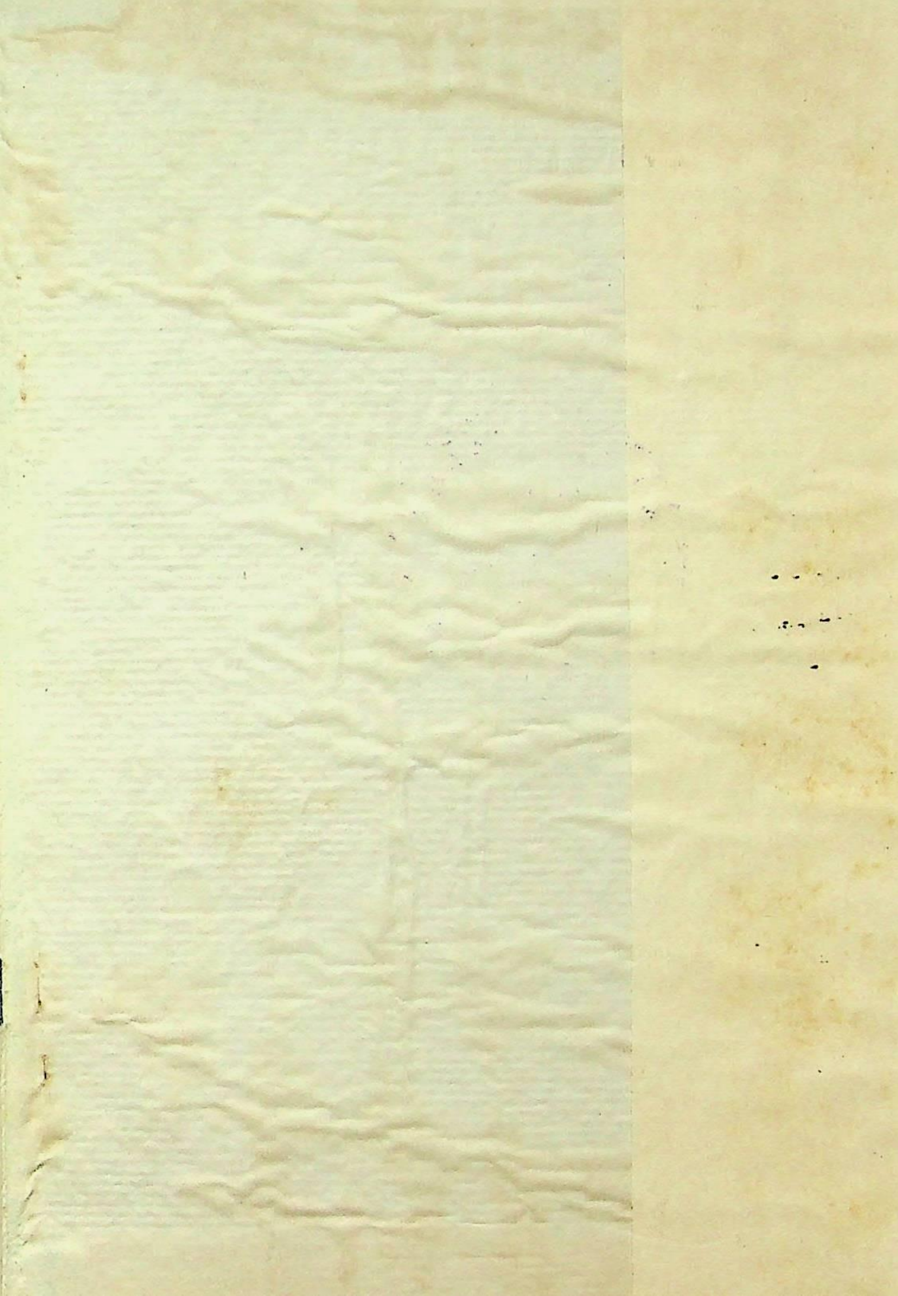

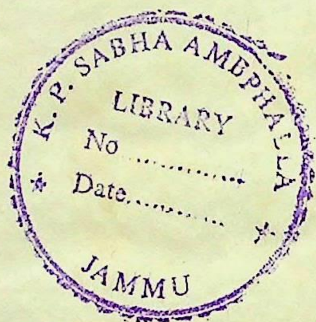

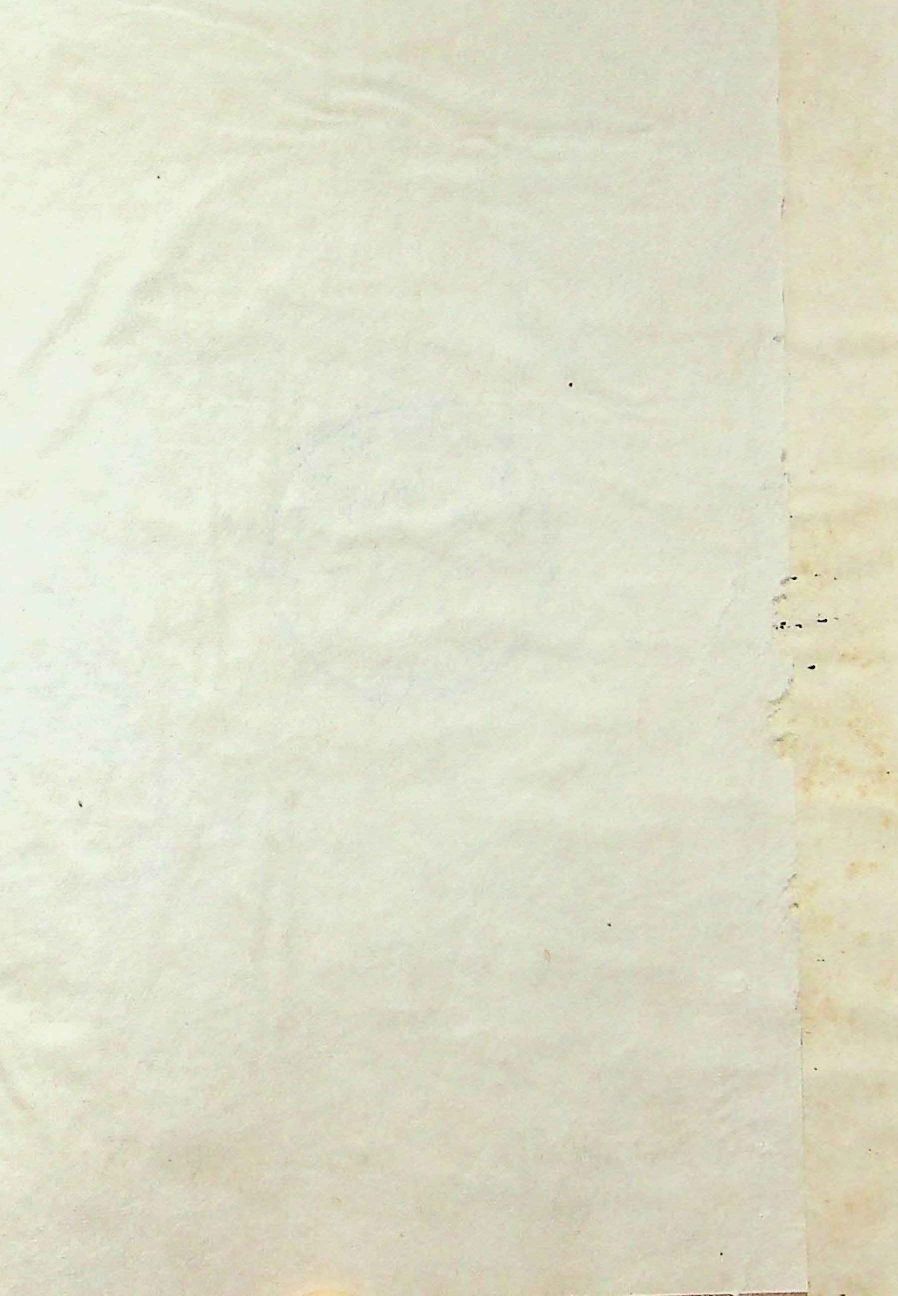
کاویہ سنگرہ

پنجابی ساہت سبھا نلیر سنگھپورہ

K. P. SABHA AMBPHALLA
LIBRARY
No
Date
JAMMU

اُگڑدی بہار

[illegible] سنگرہ

سمپادکی بورڈ

1. ڈاکٹر کرپال سنگھ راہی
2. جسونت سنگھ شان
3. مان بجارگو
4. منوہر سنگھ چاکر
5. کیول کرشن شاکر

پرکاشک:- پنجابی ساہت سبھا رنبیر سنگھ پورہ (جموں)

پہلی بار 500

15 اگست 1973ء

قیمت :- 5.00 ......

کاتب :- طارق مرزا ۔ جموں

پرنٹر :- جموں پرنٹنگ پریس جموں ۔

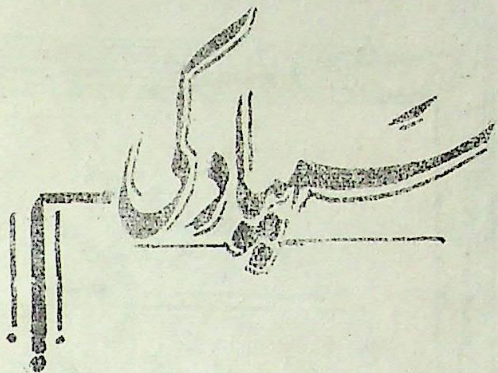
پرکاشک

پنجابی ساہتیہ سبھا نرسنگھ پورہ ، جموں و کشمیر

مِلن دا پتہ

پنجابی ساہتیہ سبھا نرسنگھ پورہ ، جموں و کشمیر

اچن ہار

پنجابی ساہتہ سبھا شری گنگانگر دی سنتوکھ کرتی "اگڑ دی نہار"
پنجابی ساہتہ جگت وچ پیش کردیاں سانوں دلی خوشی ہو رہی ہے۔ ایہہ سبھ
دی کیول نہ۔ اک بچن اتے دوجا کرتب دا سنجیادتاں ہیا۔ اسے۔ لوڑیندے کنگرے"
دا کتاباں روکڑاں کیہڑے حالات وچ پرکاشت ہویا۔ ایہہ اسے دین دا نتیجہ تھیا۔ اساں
لوڑیندے کنگرے" پنجابی ساہتہ سبھا دا ستنا پہلاں چھاپ سکے ساہمنے آیا۔
ایس وچ اس کرتاں پنجت ہو۔ سبھا دا اجوکی پیشیہ دا ساکار روپیا دھاروئیاں
جھلیاں گئیاں۔ لوڑیندے کنگرے "ہمگروں۔ کچھ کوتاواں" سوہنا سنگھ انجان
دیاں کوتاواں دا سنگرہ ہے۔ "درد دلاں دے" سبھا دے کہانی کاراں دا کہانی سنگرہ
پرکاشت ہو چکیاں ہے۔ "اگڑ دی نہار" پنجابی ساہتہ سبھا دے ممبر کوتیاں دیاں
کوتاواں۔ غزلاں دا گلدستہ روپ پیش کرن دا یتن کر رہے ہاں۔ اس گلدستے
دے ہر گل دا رنگ اتے سوگندھ وکھ وکھ ہے۔ ایہہ ساڈی سبھا دے رنگ۔ نسل۔
مذہب علاقائی کچھوتاں اتے راج نیتک سمیداں توں اچیرے اٹھ کے سیکولر
ہون دا ثبوت وی ہے۔ پنجاب دریاواں دے کھوہ دیسنکاں دی ماں بولی تاں
دلاں دی دھڑکن آتے دکھیاں تخلیقاں، دی کورتا توں اچی امرت باقی ہے دریاواں
دے کنارے گیت گاندے تے ہواواں جیہدی سرگم چھیڑدی ہا۔ جو کر رگ وید دے

رشیاں - ناتھاں جوگیاں - فرید - نانک - بُلھے ورگے سائیاں لوکاں توں چھُٹ - پُورن سنگھ - شو بٹالوی - بیبی عیسائی - جیالال درپن قالمی - اتے ہاشم دی کوتیا داماد بیم سی - اس دی وشالتا نوں کون سمیٹ کر سکدا ہے - ایسے وشالتا نوں سنمکھ رکھ کے اسیں "اگر دی نوہار" نوں فارسی لپی وچ پرکاشت کرن دا فیصلہ کیتا ہے -

اس وچ کوئی سندیہ نہیں کہ پنجابی زبان دی دیوانک لپی تاں گورمکھی ہی ہے - جس دی پرورتا پنجاب یونیورسٹی لاہور دے ہے - پنجابی وبھاگ نے ایم اے پنجابی لئی گورمکھی لپی لازمی قرار دے دتی ہے - پر ایہہ وی ساہمنے آیا ہے کہ جموں کشمیر توں چھُٹ پنجاب اتے پاکستان دی بہتی وسوں فارسی لپی وچ ہی پنجابی لکھ پڑھ سکدی ہے - اس لئی آس ہے کہ پنجابی زبان اتے پاٹھکاں دے گھیرے دی وشالتا نوں سنمکھ رکھ کے اس پستک دے فارسی لپی وچ چھاپن دے فیصلے نوں اچیت اتے حق بجانب سمجھوگے -

"اگر دی نوہار" دے چھاپن دا پہلا ایڈیشن تاں اوہناں کوتاں نیاں رچناواں دی سنبھال ماتر ہے - جہڑیاں سو ہنا لکھدے نے - اوہناں وچ ہی حالات دیاں مجبوریاں کارن لکھ کے چھڈ جاندے نے - اتے اوہناں دیاں کئی انمول رچناواں سمے دی لنگ وچ الوپ ہو جاندیاں ہن - پنجابی ساہت دے اتہاس دے پہلے پڑاء توں ہی - پنجابی ساہت دے اتہاس کاراں دوارا دتیت جموں کشمیر دے مہان کوتیاں دے سمے دی گرد وچ گواچیاں انملیاں رچناواں دیاں ایسیاں بہت ساریاں مثالاں دتیاں جا سکدیاں ہن -

جموں کشمیر وچ تاں پنجابی ساہت دا وکھرا ہی اتہاس ہے - جس دا ہتھو پورن پہلوان پلھکر - رچناواں دی کھوج ہے - ریاستی ساہت کادمی ولیدر سنگ گلری نال تاں سر یکھوں وکاس (Extenssion) دے پڑاء توں گزر کے ہن اتے کنسالیڈیشن (Consolidation) توں بہت ساری سمگری

نبھاؤنی اپیکھت ہے۔ جسدی ساہنوں پوری پوری آس ہے۔

دوجا اُدیش سمپادک دے دھیان انوسار نویں اُبھر رہے کویتاں دیاں رچناواں پرکاشت کرنیاں اتے اُنہاں دی ہر پکھوں حوصلہ افزائی کرنا ہے۔

تیجا اُدیش رچن ہاراں دا آتمک پرکاش جو ہر پستک دے لیکھک دا ہوندا ہے۔

انت وچ اسیں سبھ کویاں دے دھنوادی جنہاں نے اس پستک وچ شامل کرن لئی اپنیاں قیمتی کاویہ رچناواں دے کے نوازیا ہے۔ اتے اُنہاں پاٹھکاں اتے وِدوان آلوچکاں دے دھنوادی ہوواں گے۔ جو سمپادیاں پرکاشناواں خاص کر کے ہتھلی پستک بارے اپنیاں قیمتی راواں ساڈوں بھیج سکن گے۔

سمپادک

Approved and subsidized by the Jammu and Kashmir Academy of Art Culture and Languages Jammu.

The academy is not responsible for the statement, opinion, errors, short comings and like that may occur in the publication.

Secretary

دھنواد

ہتھلی پستک دی تیاری لئی جناب اسیں ان نے محنت کیتی ہے ۔ جے اُوہناں دی کیتی گئی محنت وجہ پنجابی ساہت سبھا نبیر سنگھ پورہ دے عہدے دار اُناں دا دھنواد نہیں کردے تاں ایہہ ساہت سبھاواں دے نیہاں دی مقصد دی اولنگنا ہووے گی۔

اپنی مصروفیات دی پرواہ نہ کردیاں ہوئیاں منوہر سنگھ چیاکر کیول کرشن شاکر اتے مان سبھارگو نے اس پستک دے پریس بیڑ دی تیاری لئی دن رات اک کیتا۔ ایہہ اناں دی پریرنا اتے محنت ہی ہے۔ جیہڑی پستک دے روپ وچ پاٹھکاں نوں بھیٹ کردیاں سانوں دلی خوشی ہو رہی ہے۔ اناں سجناں دی محنت لئی اوہناں دا شکریہ ادا کردیاں سانوں سچی مسرت محسوس ہو رہی ہے۔

مان سبھارگو نوں پنجابی ساہت سبھا نبیر سنگھ پورہ دا تھم داتا اتے مالی ہون دا مان پراپت ہے ۔ جے سبھا اوہناں ترقی دے راہ تے تورن لئی کئی جتن کیتے ہن جنہاں نوں بھلایا نہیں جا سکدا۔

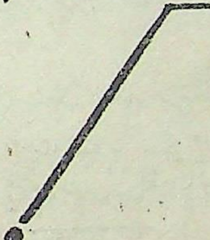
ڈاکٹر کرپال سنگھ راہی
پردھان

جسونت سنگھ شان
جنرل سیکرٹری

ترتیب دے بارے

اس پستک "اگردا نہار" دے وچ
کویاں دے کلام دی ترتیب نوں نیت کرن لئی اُناں
دے ناں دے پہلے اکھر دی پنجابی ورن مالا وچ
ترتیب دیکھی گئی ہے جتھے دو کویاں دے ناں
دے پہلے اکھر مِلدے نے اُتھے عمر دی قدر
کردیاں ہویاں وڈے نوں پہلاں دِتی گئی ہے۔

جسونت سنگھ شان

امرک سنگھ سُکھی

(جنم سنہ 1938ء)

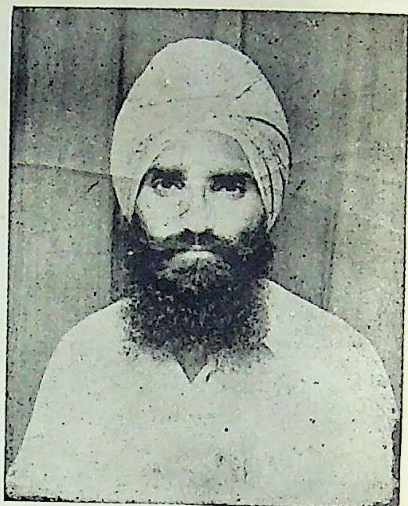
کشمیر نوں دھرتی دا سورگ کہیا جاندا ہے اتے پونچھ نوں نکی کشمیر۔ اس حسین وادی دی کائنات دا ذرا ذرا حسین اے پر منڈھول دا جلوہ کجھ وکھرا ہی ہے۔ منڈھول دا حسن تیلے گھاہ نوں اگ لا دین والا ہے۔ منڈھول والے کیا مرد تے کیا عورتاں جویں ربّ نے ڈیہلے سمیں گھڑ کے تے گھڑ گھڑ کے نقش اسارے ہون۔

منڈھول دے لوکاں نوں وِرداں وِچ حسن تے زبان ملی ہے۔ "سُکھی" اِناں وِچوں مشہور ہے۔ اوہ پنجابی دا چنگا کوی، قلم دا دھنی اتے زندہ دل اِنسان ہے۔ اوہ نے زندگی دا ڈونگا تجربہ بڑی نازک خیالی اتے نکا چھوہاں نال اپنی رچناواں وِچ پیش کیتا ہے۔ او مصیبتاں نوں جان بجھ کے تاں نہیں سہیڑدا پر زندگی دے گھول وِچ کدے پیڑ چھیڑ کے نہیں تھکیا۔

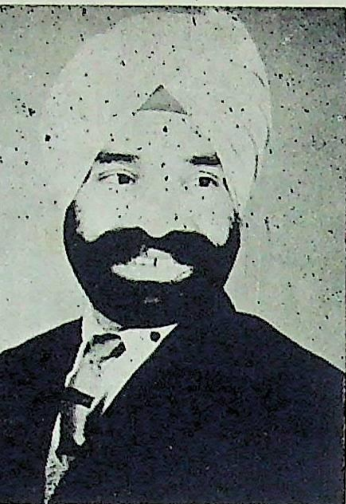
پونچھ دی اِس دھرتی نے چراغ حسن "حسرت"، کرشن چندر، دینا ناتھ "رفیق"، ٹھاکر "پونچھی"، کوی رام سنگھ، بھائی بالک سنگھ "حیرت" اتے جے دیو سنگھ "دتہ" ورگے ادیب پیدا کیتے۔ اُتھے امرک سنگھ "سُکھی" نوں ریاست جموں و کشمیر دے ہی نہیں سگوں پنجابی ساہت جگت لوک بہت بہت اساں ہن۔ اِسدیاں کوتاواں پنجابی رسالیاں وِچ عام چھپدیاں ہن۔ اوہ ساہت کاراں دیاں محفلاں اتے مشاعریاں دی رونق ہوندا ہے۔

ریاستی پنجابی کوی "سُکھی" نوں چنگا کوی کہندے ہن اتے "سُکھی"

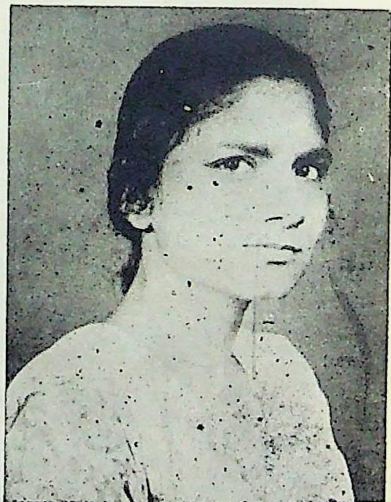
کہانیٔ جے دلیپ سنگھ "دتّ" نوں شرمنی کوتا مندا ہے "سکوتی" کہانی کار
دی ہے۔ اتے الوچناں اُتے ہتھ ازمائی دی کردا ہے۔ پر اُسدی شاعری
دا مرم اُسدے گیتاں دی دل چھوہندی تڑپ وِچ ہے۔ اُسدیاں
کوئی مِتی کتاباں دیاں کوتیاں واں تے گیت لکھے پئے ہن۔ چھیتی ہی اُسدی
کتاب دے چھپن دی اُمید ہے ۔

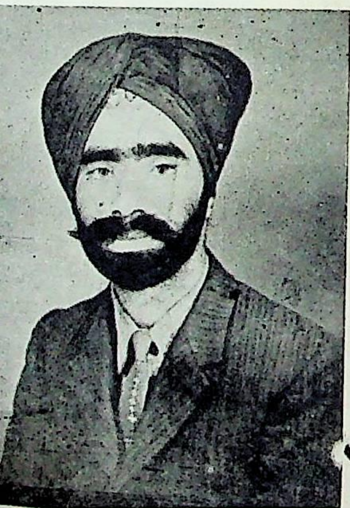

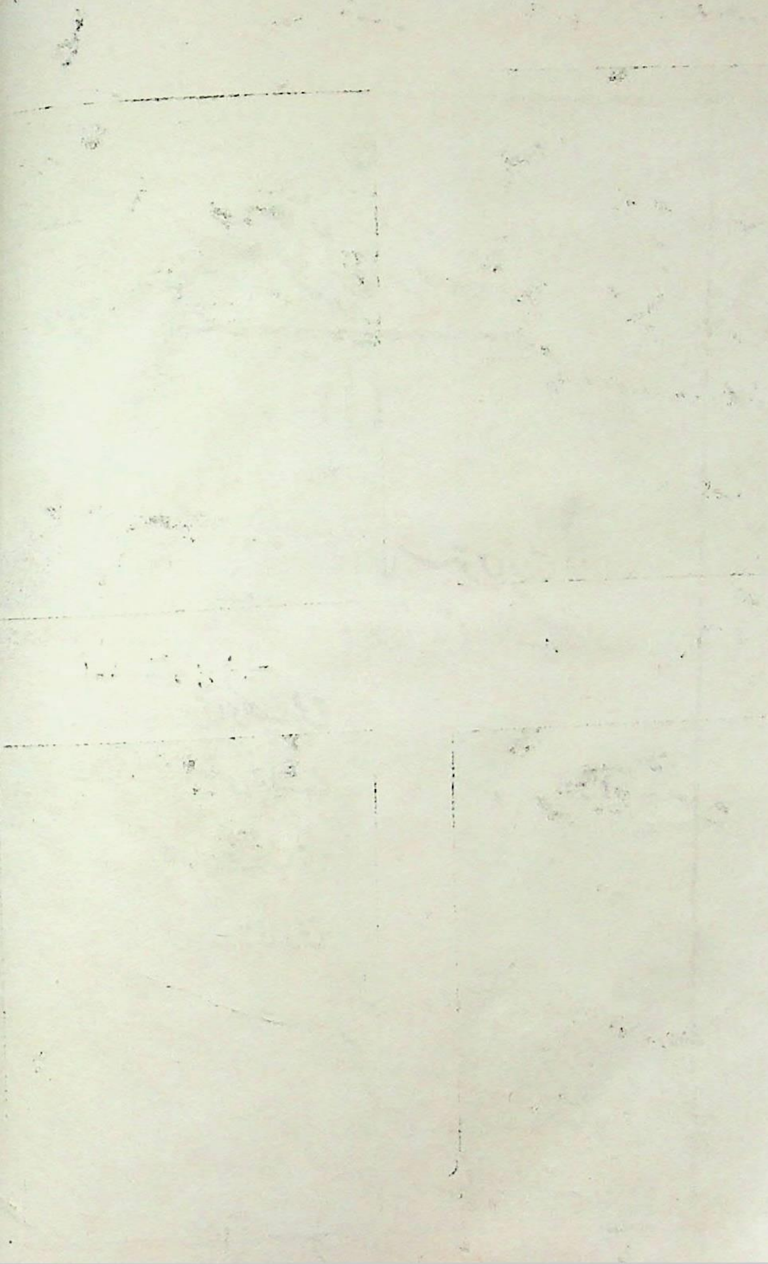
آسا سنگھ پردیسی

امریک سنگھ سکھی

ستویں رُت

(۱)

آ مِترا!

اِس ستویں رُت دا
کوئی نام رکھیے۔

سُورج اپنی دُھپ وِچ
آپ ہی جھُلس گیا ہے
اندر دلیڑی نگر ڈُب گئی
دو ندیاں دے پانی وِچ

اکھاں دی سِکھن دی
لگدی اج بھاری بھاری
انوکھی جیہی نیندے سُتا
میرے ساہاں دا مندر

شروعات تے انت توں رہت
ڈھوڑ وچ سُنیاں نے
کہانیاں ڈھوڑ دیاں
تاج ڈھوڑ دِگیتاں نے

چن دیاں کرناں تے رکھیا
اج ہنیرے نے پیر جبیا
میں آپ ڈھونڈدیاں
آپے ہی گواچ گیا

کوتا دی عزت لُٹن
ارتھ اج ستویں رُت دے
وحشیاں اپنا کھیڈنا چڑھیاں
ہیرے ساہاں دا شکار
آمین!!

اِس ستویں رُت دا
کوئی نام رکھیئے۔

یاداں تیریاں

(۲)

جدوں جدوں دی آئیاں
وے یاداں تیریاں
اساں دِل دے کول بٹھائیاں
وے یاداں تیریاں

جد سوچاں دا نھیرا چھایا
سانوں غم دے تاپ ستایا
آئیاں بن کے دوائیاں
وے یاداں تیریاں ۔

کجھ دُنیا دے میت گنائیے
کجھ دُ[illegible]یا میت [illegible]
سانوں لکھ [illegible]
وے یاداں تیریاں ۔

جد فکراں دے بدل کالے
سر ساڈے تے ہوئے اُدلے
اساں گیتاں نال سجائیاں
وے یاداں تیریاں۔

جد کدے کوئی بیرت گھڑیا
ساڈے آن سرہانے کھڑیاں
ساڈا درد ونڈاون آئیاں
وے یاداں تیریاں۔

زندگی دا کوئی رنگ نہیں سی
جیون دا کوئی ڈھنگ نہیں سی
اج سب سمجھاں لگائیاں
وے یاداں تیریاں۔

گیت

(3)

یاد کوئی پھر آجاندا اے
یاد کوئی پھر آجاندا اے

راتاں دا چین جد چھل جاندا اے
اِک درد کلیجہ سَل جاندا اے
جد اکھیوں ساون چل جاندا اے

یاد کوئی پھر آجاندا اے
یاد کوئی پھر آجاندا اے

ہر شام جاں تارے کھِڑدے نے
جاں دِل دے سُولی چڑھدے نے
تے اگ دے کھوہے گیڑھدے نے

یاد کوئی پھر آجاندا اے
یاد کوئی پھر آجاندا اے

ہائے یاد دی اُنگلی نُوں پھڑ کے
جد اُٹھدا ہاں میں تڑکے تڑکے
اکھیاں وِچ میرے شبنم ڈلکے

یاد کوئی پھیر آجاندا اے
یاد کوئی پھیر آجاندا اے

ہوکا

(4)

میرے ہتھ وچ ٹھوٹھا گیتاں دا
میں در در دیاں ہوکا!
میں اک انسان ہاں لوکا
کوئی خیر آزادی پاوے
کوئی خیر آزادی پاوے

منیوں دسیا کیسے سیانے
سب توں اُتم مانس دیہہ وے
میری دیہہ وی پانس اُدھڑی
جنھوں روگ غلامی کھانے
کوئی خیر آزادی پاوے

نا میرے دے کجھ ہے چار چفیرے
مذہباں دیاں تیگاں نے کوہیا
سر ہندا اے وچ گھیر پا لیا
مینوں رب وی منہ نہ لاوے
کوئی خیر آزادی پاوے

مینوں تاہیں چنگے پنچھی نے
جیہڑے کھل اُڈاریاں لاون
ہر سیاں ٹپ جاون لنگ آون
میری روح تڑپے کُرلاوے
کوئی خبر آزادی پاوے

نا گیت آزادی گاون
میرے ہونٹھاں تے پابندی
میں اک انسان ہاں بندی
تتا جیبھ اُلٹیا جاوے
کوئی خبر آزادی پاوے

میری سوچ تے لگے پہرے
میرے ہتھاں وچ ہتھ کڑیاں
ایہہ کس تقدیراں گھڑھیاں
مینوں قید راس نہ آوے
کوئی خبر آزادی پاوے
میرے ہتھ وچ ہونٹھاں گیتاں ہوا

آسا سنگھ پپیہا

نام:- آسا سنگھ پپیہا ہے۔

پتا جی دا ناں:- سردار ودھاوا سنگھ جی ہے۔

آپ جی دا جنم تحصیل رنبیر سنگھ پورہ دے پنڈ دبلہیڑا مارچ 1938 وچ ہویا اتے 1956ء وچ میٹرک پاس کر کے گھر دی کم کار وچ ہتھ ونڈاندے رہے۔ جنوری 1958 وچ ودیا بھاگ وچ ادھیاپک لگے۔ اتے اپنے گھر کولوں کوئی ڈیڑھ سو میل دور ہیلتھ سروس کرن دا موقعہ ملیا۔ ایہہ دوری اپنے پریوار نالوں انہاں دے جیون وچ اک پہلا موقعہ سی جو کہ بدلدی ہوئی ادھیڑ عمر تے برہوں دی شکل وچ بدل گئی۔ اتے سرکاری ڈیوٹی توں فارغ ہو کے اکانت وچ بیٹھ کے کجھ برہوں دے ہاڑے شروع کر دتے اور برہا انہاں دے جیون وچ کویتا کرن لئی آیا۔

سمے سمے سر پرائیویٹ پڑھائی دے نال ہی دلیش بھیا۔ دھارمک خیال اتے انقلابی رنگ دیاں کویتاواں تے کہانیاں لکھ کے بھیجدے رہے۔ کدے کوئی نیش کینی کہ ایہہ سب کجھ عام لوکاں تک پہنچا سکن۔ ناول تے ... اوہناں ... اسی طرح کئی ...گا لوک سماج سیوا تے سدھار دے اتے ... دے صفحیاں تے اکیلے چھاپے خانے دی راہ ویکھدے نے۔ ... رنبیر سنگھ پورہ نال میرک ہون کر کے تے سبھا دا ... جذبات دی ترجمانی ہوئی ہے۔ اتے ...

کر پنجابی ساہت سبھا ... جذبات بھرے خیالات ...

پردیسی پیارے

ہائے ہائے سمجھ نہ آئے
کی کجھ ہویا کِداں ہویا
کی کجھ ہونا کِداں ہونا
پردیسی دی ہیں سوچاں دے وچ
ڈُبا رہنا مُڑ ہُن دا کہنا
کی ہووے گا ہور کی اے
مجبوریاں ہتھے ہووناں نیوو
تے ہونا ای چاہی دا اے
سکا ہنجوں روگاں کیہ لئی روگاں
ڈر ڈر سکے تے کنب کنبدیا کے
سکا ہنجوں جینا
جیونا لمّا تے جیاہی دا اے
[illegible] ہتھ عجل دا

بھرپور سنونا
تاں ئیوں جگ وِچ جی سکدا اے
بندا چنگا باہو بل دے نال نال بھی
چاہی دا اے سیجھاپن
جس نوں سارا جگ پیالو ہیچ
جگ دے اندر بھانت بھانت دے
رنگ نیارے
اپنیاں دے دکھ دکھ نیں۔
کسے کسے نوں اپنے دِل نوں
بھاندے پیارے
پر ہٹیاں دے چا دلاندے
پھر وی جگ وِچ رہی جاندے نیں۔
تے بھر رہے نیں مول کوارے
پر پھر وی جیندے نیں۔
تے جی رہے نیں۔
پیر وسیمی پیارے۔

سمے دی پکار حاکماں

ککھ پتی دی پوری نئیں ہو سکدی
ہوون حاکم کنگال جے دیش اندر
میرے دیش اندر کئی غدار وسدے
کافر کئی نیں مومناں دے بھیس اندر

تھوڑ غریباں دا ٹولہ اپنے کی جانے
غربت کاندری غریباں نوں دیس اندر
لنڈے لچے پردھان نے بنی بیٹھے
ہوچھے کھیرن داناواں دے دیس اندر

سمے کرے پکار ہن حاکماں نوں
البوٹیاں ہو اویسلے نہ بیٹھو
اتے تک کے نیندھ ڈراڈالے
بھل کے فرض ہو گھسلے نہ بیٹھو

میرے دیش نوں غربت وباریئی اے
کھولو نین تے اکھاں اگھیڑ ویکھو
غلبہ پایا مہنگائی نے سبھیاں تے
پیر نسی کھلنہ فرض نبھیڑ ویکھو

ادھیاپک

میں اِک ادھیاپک ہاں دیش دا
اتے نالے یُگ پلٹاؤ ہاں
بچیاں دی تے سبھی جنتا نُوں
اُوم دے اگاہاں ودھاؤ ہاں

میرے حال تے نہ کوئی رحم کریو
بے شک اَت ہونی ہوندی رہیے
پر سہہ نہیں سکدا اے کجھ میں
کہ ساری قوم وچاری روندی رہیے

میں دیش تے قوم لئی ہر ویلے
سیوا وِچ حاضر رہندا ہاں
میرا دیش ترقی کردا رہیے
محنت کردا تے کہندا ہاں

ونگار ہے میری قوم تائیں
تے نالے قوم پنیری نوں
للکار ہے میری قوم تائیں
تے نالے قوم پنیری نوں

اٹھو بچیو - گبھرو - بزرگو
تے توڑ دیو زنجیری نوں
لاؤ ٹھوکر ہتھکڑیاں یاراں نوں
تے نالے ڈھا اسیری نوں

تیئیں ہور اڈیکاں کر سکدے
نئیں لارے لپے جر سکدے
پردیسی راہ ہے آ جاون
اسیں ہوں نئیں جگرا کر سکدے

سردار سیوا سنگھ سنبل

نام:- سردار سیوا سنگھ سنبل۔

پیا جی دا ناں:- سردار بنت سنگھ جی۔

جنم:- ۲۳ فروری ۱۹۴۲ء تحصیل باغ دے پنڈ "کوٹھیاں" مقبوضہ کشمیر وچ ہویا۔ اج کل شرنارتھی کیمپ سنبل وارڈ نمبر ۱ تحصیل رنبیر سنگھ پورہ وچ رہ رہے نے۔ پڑھائی ہائی سکول سنبل کیمپ وچ شروع کیتی تے ۱۹۶۳ء وچ میٹرک پاس کیتی۔ ۱۹۶۷ء وچ ہیلتھ ڈیپارٹمنٹ وچ نوکری شروع کیتی۔

کویتا لکھن دا شوق ودیارتھی ہون دے سمے توں ای پیدا ہو گیا اتے ودھدا گیا۔ اج تک انہاں دیاں کئی کویتاواں سکھ مسند میگزیناں وچ چھپ چکیاں نے۔

سائیتک کھیتر وچ اپنے دو کاو سنگریہ "میرے پریتم" تے "پیار دے بندھن" چھپن واسطے تیار کیتے ہوئے نیں۔

عاشقاں دے جھوٹے جے لارے نہ ہوندے
تاں عاشق وی کرماں دے مارے نہ ہوندے

نہ ہوندے قول قراراں دے بندھن
جے غیبی کسے دے اشارے نہ ہوندے

اک نوں جے دوجے دے سہارے نہ ہوندے

اے امبر نہ ہوندا اے تارے نہ ہوندے
تے کون کسے لئی مر مٹ جاندا

جے انہاں نوں اوہ وی پیارے نہ ہوندے
نہ ٹھلدی کچے سوہنی چناں دے اندر
اقراراں دے جذبے کنوارے نہ ہوندے
نہ چڑھدی اوہ کچے گھڑے دے اُتے

ملاپاں دے راہ جے نیارے نہ ہوندے
اے ونج نہ ہوندا ونجارے نہ ہوندے

تے پیاراں دے سودے اُدھارے نہ ہوندے
اے سیاپا ہی مُولوں مُک جاندا سارا
جے زلفاں دے لمبے لیارے نہ ہوندے

ادھرے جے اُچے ستارے نہ ہوندے

تے میرے وی کرم جے ہارے نہ ہوندے

میں بُھل کے قراراں تے ہُنگارا نہ بھردا

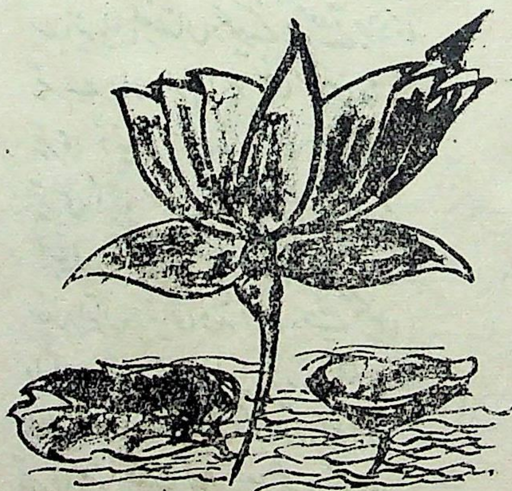
جے نینیاں دے مٹک ہلارے نہ ہوندے

اے پیار نہ ہوندا پیارے نہ ہوندے

جے پیاراں دے عجب نظارے نہ ہوندے

سوں رب دی دلبر جے اک دعا نہ ہوندا

تاں عاشق وی سارے دے سارے نہ ہوندے

گُلاب دے پُھل نُوں

واہ گُلابا سوہنیا کی عجب بہاراں
تیتھوں صدقے ہوندیاں آکاش پُھوہاراں

جوبن ویلے تُوں آن کے جوبن بن ڈھلکیں
جھلمل جھلمل لِشک کے تے جھلمل جھلکیں

جوبن تیرا انوپ ہے روپ پیارا
تیتھوں اگے لنگ کے ہے سترنگ پیارا

خوشبو تیری سُنگھ کے ہے رُت مہکاندی
سبا تیریاں کھِڑتاں ویکھ کے صدقے جاندی

تیرے راہ وارا ہی جو پُھل کھِلکھِل ہویا
تیری دُنیا دس کے بس تیرا ہویا

تیری دُنیا عجب ہے تُوں عجبوں اگے
عجبوں غضب ہو جاندا جد رنگ نیں لگے

جد واتاں ڈِتیاں ڈنڈ ویں نہ چھپے تکیں
واتاں دے دے وانیا نہ رتا تھکیں

پروان دیا حدتاں مک گئیاں تُوں آیا وانی
تیری مترا جگت وچ ہے عجب کہانی

رُباعی

سنسار ساگر ترن لئی ہی ڈور ہوندی بندگی
بندگی دے نال جیون ہوندا نہیں گندگی
کر چھڈ توں اِک داتے ٹیک دُوجی چھڈ دے
مٹا دے اپنا آپ تے اِس بھجیا ؤ نا ایں زندگی

رُباعی

ڈھک کے مُنہ کفن دے نال اَج میں جھکا کے سر تیرے دربار آیا ہاں
اُٹھا کے پنڈ پاپاں گُناہاں دی کر کے گُناہ میں گُناہگار آیا ہاں
کیتا پورا نہ جو قول اقرار کیتا ہوئی مینوں نہ کجھ سنسار اندر
تائیوں جھکا کے اَکھ واشرم اندر تیرے کول لج ہو کے شرمسار آیا ہاں

رُباعی

چھڈ قسمت نوں توں رونا دھونا۔ ہمتاں کرتے آن بنائے
اپنا جیون نوں توں جیون جوگا جیون اُچی شان نالے
شان تیری وِچ جگ دے چمکے تیری وِچ دُنیا پیچ
کر ہمتاں تے اِکوار توں بندے جیون اپنا مہان بنالے

پیار

آؤ "گرپیا" "انت" "وسماد" دیکھو
دیکھی "پریت" دی ریت اتھاہ ڈونگھری
پیار پرکھ ہے پرکھ توں پیار اُتچے
اُتچا پیار دا پرکھ توں آد پوڑی
پوڑی کھسکدی ڈولدی ڈلکدا ہے
ڈلکو اِسدی انت وسماد توڑی

وسماد آد ہوندا پیار ہیندا نہ
پیار پرکھ تے وِسماد دی بنی جوڑی
پیار مکیا وسماد وجود آیا
وجود انت دا دِل نوں کھائے یارو
دِل اُداس سواساں نوں دھوہ وے
دھوہ جگر نوں انت ستائے یارو
اودھر ساں نہ مُڑ کے ہتھ آوے
ہتھوں گیا نہ مُڑ کے آئے یارو
ہتھ آئے نہ نکلیا تیر ہتھوں
ہتھو ہتھ ہی دھوہ ٹکائے یارو

ہردیپ کور دیپک

نام :- ہردیپ کور دیپک ہے۔

پتا جی دا ناں :- سردار مہندر سنگھ جی ہے۔

آپ دا آبائی علاقہ مقبوضہ کشمیر وِچ ہے۔ ۱۹۴۷ء دے گھلو گھارے وِچ آپ دے ماتا، پتا شرنارتھی حالت وِچ جالندھر پہنچے۔ اتھے دسمبر ۱۹۴۹ء وِچ انہاں دا جنم ہویا۔ پنجابی تے علاقائی زبان پونچھی دے مشہور کوی سورگیہ گیانی بدھ سنگھ جی انہاں دے نانا جی لگدے سن۔

آپ نے مڈلی پڑھائی جالندھر وِچ شروع کیتی۔ اتے اس توں بعد آپ جی اپنے ماتا، پتا جی سمیت آر۔ ایس پورہ جموں آ گئے۔ اتے دسویں تک آر۔ ایس پورہ وِچ ہی پڑھائی کیتی۔ دسویں پاس کرن مگروں انہاں نے ۱۹۶۸ء وِچ گیانی پاس کر لئی۔ اتے ہن بی۔ اے تک اپرنت پڑھائی وی جاری رکھی ہے۔

اپریل ۱۹۶۸ء وِچ آپ نے جموں و کشمیر ودیا وبھاگ وِچ سروس شروع کیتی جو کہ ادھیاپکا دے عہدے تے ہے۔ کہانی تے کویتا لکھن دا شوق دسویں دی پڑھائی دے وقت اشنڈ آیا۔ جو کہ آپ نوں نانکے ولوں ورثے وِچ ملیا سی۔

اتے ۱۹۶۹ء وِچ پنجابی ساہت سبھا رنبیر سنگھ پورہ دے وِچ انہاں نوں جنرل سکتر دے عہدے تے چنیا گیا۔ جتھے انہاں نے دو سال تک سبھا دی سیوا کیتی۔ آپ ہن وی پنجابی ساہت سبھا رنبیر سنگھ پورہ دے میت پردھان ہن۔ آپ دی کویتاواں تے کہانیاں کئی رسالیاں وِچ چھپ چکیاں ہن۔

رُباعیاں

لکھن لئی جد قلم میں چُکاں ۔ آکھے میّاں تیز کٹاری
دیکھ تیرے پیٹے پپے کے ۔ ہو گئی حداں توڑ دُکھیاری
سیاہی وچ دیکھ تیرے دِل ۔ ہُن میں ہرگز سہہ نہیں سکدی
لکھن دی نہیں جاچ تہانوں ۔ سوچ ایہہ وی کر نہیں سکدی

توڑ دے مینوں مروڑ دے بھانویں ۔ چاہے مار سُٹ پرے نُوں
مندر مسجد کھل نہ جاواں ۔ نہ کُھل جاواں کرشن ہرے نُوں
تِلک دھاری کوئی جٹاں دھاری ۔ جنگلاں وچ کھیہ اُڈاندے تکّے
تھاں تھاں دی او خاک چھان کے ۔ کسے وی نہ شانتی پاندے تکّے

اَج شام نہ کوئی کسے دا ۔ میں تیرا غلام کیوں ہوواں
مینوں کسے حکیم نے دسیا اے ۔ رات دی سُکھ دی نیند نہ سوواں
ہاں دیکھ کر ترس ترسدے ۔ تیرے دل دا اکار لئی دھوواں
تینوں لکھن شے قابل کر میں ۔ دُنیا وچ قابل عزت ہوواں

سماج دا ڈھانچہ ٹُٹ کے جاتی۔ پھر کٹھے اٹھ نواں بنائیے

کھیراں نے دل کڈھ کے بھائے۔ سب دے سُٹے پائیے

اگے سب سانجھے جاپن۔ آگیا انقلاب کہیا دے

سب کُجھا کے دب پرانے۔ ویکھو کیتی نواں جگا کے

پیغام

اوہ میرے قاتل توں خون چوس میرا اپنا لہو ودھا رہیا

اوہ پاپیا شکنجے توں رکھیا اکھیوں اوہلے چھپا رہیا

اوہ مست نشے جابرا توں خوب جشن منا رہیا

روئے اپنی قسمت کیسے دی بے بسی دے کارن ہی جھکا رہیا

تک پوشاک اپنی توں نظراں میریاں دنیاں دیکھے نظر آندے نے

جیتے بھیڑیئے تیرے اندرے سپیاں بھیڑیے نظر آندے نے

میں وی اک ہاں ساتھی اونہاں ہی ذریاں وچوں

سنیہا دین آئی ہاں درد بھریاں وچوں

ہُن کی ڈرلے تشنیقوں سنیہڑا دین آئی ہاں

ہُن کھول کے سن لے میں کی کہن آئی ہاں

نرم رہیا ہیں کوئی سولاں بن گئے سارے ہلونا دین آئی ہاں

جے نہ سمجھیا ایں تک ہو جا تیار بس بدلہ لین آئی ہاں

تیریاں رفلاں دے لئی میری کمان کافی ہے

پربت ڈھاون لئی میری اے وی جان کافی ہے

مٹا دینا چور بازاری نوں ایہی ایمان کافی ہے

دیپک اج دا تیرا ایہی پیغام کافی ہے

آوندی نُوں بہار

اِس سدھی پدھری دھرتی چُوں
کوئی لاوا کھولن والا اے
کفن چھیڑ کوئی قبراں وِچوں
ہُن مُردہ بولن والا اے
کوئی سجدہ کر کے پتھرے نُوں
ہُن سانواں تولن والا اے
سرمایہ داراں نُوں ہُن دیہاں ب
کوئی خاک وچ رولن والا اے

ایہہ دُنیا

جے ہسیے تاں ایہہ رواندی ہے دُنیا
رویئے تاں کھلیاں اڈاؤندی ہے دُنیا
سمجھ نہیں آؤندی کی چال ہے اِسدی
کوئی عجب ہی رنگ وکھاندی ہے دُنیا

ہس نہ دیندی ایہہ رووَن نہ دیندی
کسے وی بنّے ایہہ کھلوون نہ دیندی
پتہ نہیں ساتھوں چاہندی وی کی اے
ایہہ سُکھ دی نیندرے وی سوون نہ دیندی

ٹکاں مزدور دی جیب سوانی
یاد آوے پھر اوہی کہانی
دے سکا نہ اوہ بچے نوں آکھے
ایہہ کھا کے تے پی لے اتوں ٹھنڈا پانی

جھڑکیاں اُہنے تن تے لیراں
دل چاہے بول دیاں آتیراں
وہم ہے رب دا ایہہ کجھ وی نہیں کردا
ویکھ میرے ہتھ نوں توڑ دیاں زنجیراں

شری کیول کرشن شاکر

پنڈی چارگاں کلاں تحصیل رنبیر سنگھ پورہ دے رہن والے نیں۔
تعلیم:۔ ایم۔ اے (تاریخ) ایم۔ اے (سیاسیات) بی۔ ایڈ۔
11 نومبر 1936ء نوں قصبہ رنبیر سنگھ پورہ وچ پیدا ہوئے۔ پتا جی دا
ناں پنڈت ہنگن ناتھ جی ہے۔ منڈلی پڑھائی رنبیر سنگھ پورہ وچ ہی حاصل
کیتی۔

1952ء وچ نیر ہائی سکول جموں توں میٹرک پاس کر کے گاندھی میموریل کالج
جموں وچ داخل ہوئے۔ لکھن دا شوق کالج دی پڑھائی دے دوران ہی پیدا
ہویا۔ افسانہ نگاری دی طرف راغب ہوئے۔ تے پہلا افسانہ "گویا" ترجمان
لدھیانہ دسمبر 1954ء وچ چھپیا سی۔

جناب عرش صہبائی دی رہنمائی وچ اردو شاعری کرن دا شوق پیدا
ہویا۔ تے ہن ساریاں کویتاواں چھپ بھی چکیاں نیں۔ کجھ سالاں توں پنجابی وچ
کویتاواں لکھدے نیں۔ اکثر جموں و کشمیر کلچرل اکیڈمی دے کوی سمیلناں وچ
حصہ لیندے نیں۔ پنجابی غزل اچھی طرح کہہ لیندے ہن۔

پنجابی ساہتیہ سبھا رنبیر سنگھ پورہ دے قیام وچ اوہناں دا بڑا حصہ
ہے۔ اس وقت مدرس دے طور تے کم کر دے نیں۔ انہاں دی پنجابی کویتاواں
دا سنگریہ "پرچھاواں" جلدی ہی چھپ رہیا اے۔

غزل

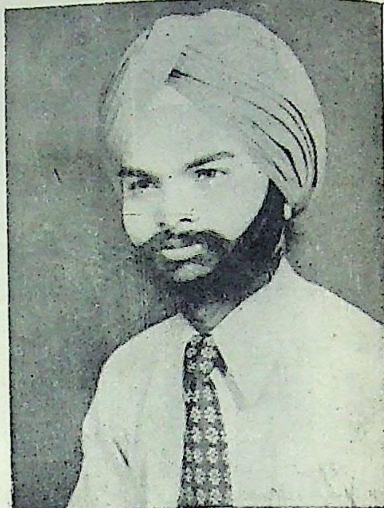
آ گھڑی کھن بیٹھ جا توں اپنے دیوانے دے کول
ہور کجھ نئیں پیارے ہے بس تیرے مستانے دے کول

مینوں تیری بیوفائی دا کوئی دُکھ وی نہیں
دُکھ تاں ہے کس طرح بیٹھے ہو بیگانے دے کول

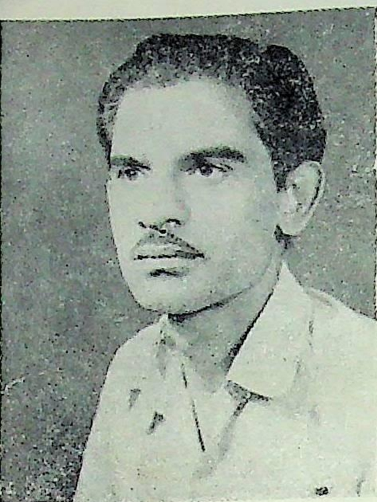
جد کدی آیا کوئی تیرا بھلیکھا پے گیا
ہُن تے آ جا پر اسیں آئے ہاں ویرانے دے کول

سرد آہواں غم تے اہو کے زندگی دے یار نے
دس مینوں کی نئیں ہُن تیرے مستانے دے کول

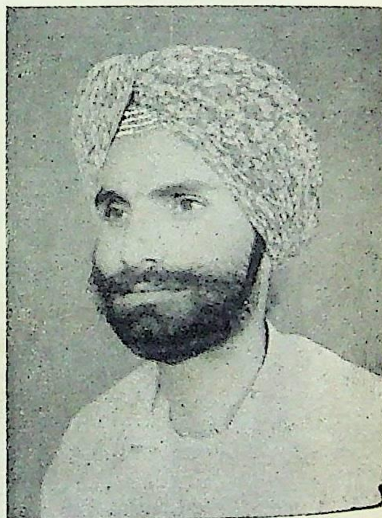
کُھل کے گلاں کراں گے دل دی بربادی دیاں
جے کدی مل جائیں شاکر آج میخانے دے کول

ڈاکٹر کرپال سنگھ راہی

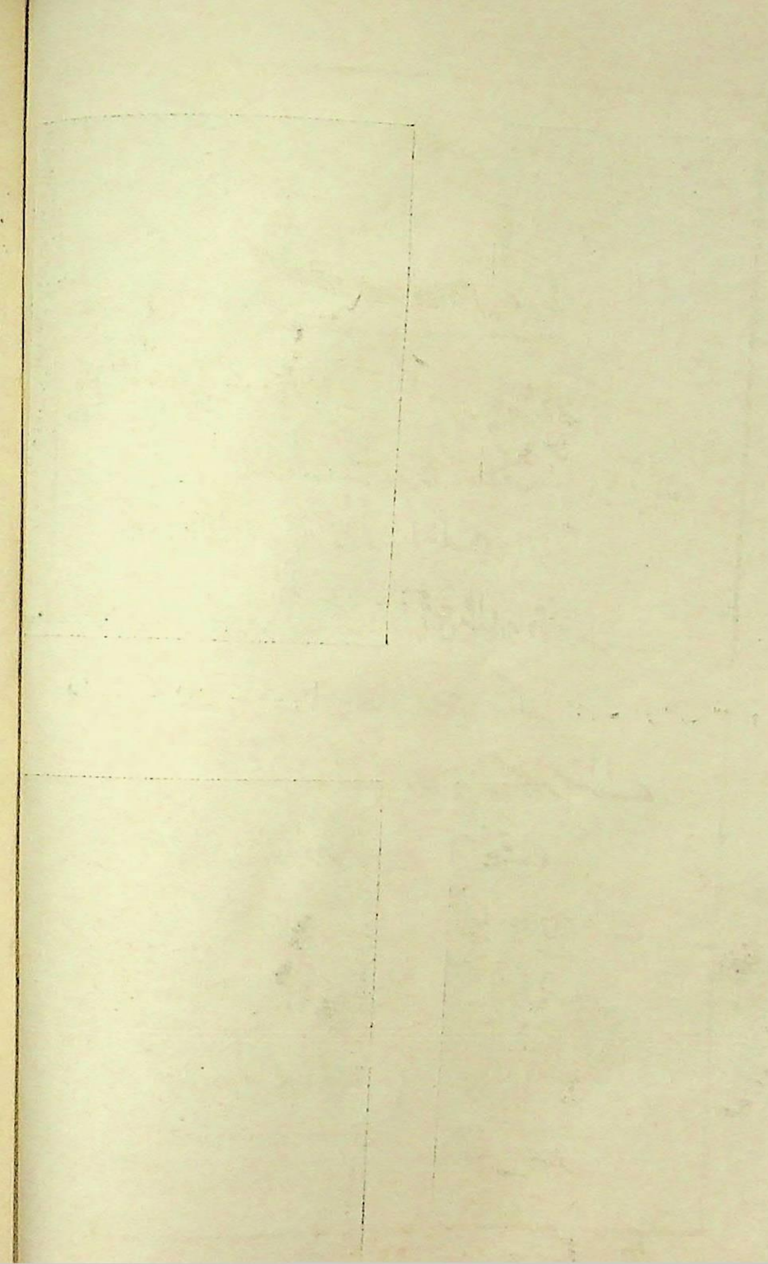
کیول کرشن شاکر

گوربچن سنگھ بچن

گوربچن سنگھ آس

غزل

کئی سوچاں اوہ کردا اے بڑا حیران ہوندا اے
جوانی دے نشے وچ جس وقت انسان ہوندا اے

نگاہ مستی وچ اُٹھدی اے نویں اُمنگ ہوندی اے
کِسے نُوں مِلن دا دِل وچ بڑا ارمان ہوندا اے

غریباں تے یتیماں دا سہارا بن نہیں سکدا
غریبی چوں نکل کے اوہ جدوں مشہور ہوندا اے

کئی انہونیاں گلاں اوہ کر دیندا اے اُس ویلے
جدوں اِنسان دے ای رُوپ وچ شیطان ہوندا اے

نویں پُھلاں دی مہک نال کھڑ اُٹھدا اے دِل شاکر
جدوں دل وِچ کوئی سوہنا جیہا مہمان ہوندا اے

(۳)

غزل

اک عجب انداز لبھا تیرے شرمانے دے وچ
ذکر جس دا آ گیا جاندا میرے افسانے دے وچ

آ گھڑ گیا پھر بیٹھ کے دو چار گلاں کر لئے
ہور میرا کون ہے دنیا دے ویرانے دے وچ

بھل نہ جائیں کتے توں پیار دے اقرار توں
آ نہ جائیں توں کتے دنیا دے بہکانے دے وچ

کر رہیا کوئی اُوڈیکاں تیریاں ہن ہور تھاں
اج کدھر آ گیا شاکر توں میخانے دے وچ

(۱۶)

غزل

نِکی جہی گل نوں ودّا بنا دیندے نے لوک
دوسرے دی شان نوں ہٹا لگا دیندے نے لوک

گل دا مطلب نہ سمجھن سچ کی تے جھوٹھ کی
رب جانے کیس طرح قصے بنا دیندے نے لوک

دوش اوہناں دا وی کی عادت توں مجبور نے
بے سہارا دیکھ کے ٹھوکر بنا دیندے نے لوک

دوسرے دی پت دا ماسہ نہ کردے اوہ خیال
آدمی دی پت نوں کالکھ لگا دیندے نے لوک

وِچ دِلاں دے کھوٹ ہوندا اُپروں مِٹھے بنن
سرسبز باغاں دے وِچ وی اگ لا دیندے نے لوک

ویکھ کے انسان نوں مجبور شاکر ہو گیا
سادہ لوح انسان دی ہستی مٹا دیندے نے لوک

ڈاکٹر کرپال سنگھ راہی

نام:- کرپال سنگھ راہی۔

پتا جی دا ناں:- سردار سیوا سنگھ جی۔

آبائی پنڈ کوٹلی ارجن سنگھ تحصیل رنبیر سنگھ پورہ ہے۔ جنم اونہاں اپنے ننکے پنڈ۔ جولائی ۱۹ ... ۱۹۳ء سمبا نواں پنڈ تحصیل ... کٹھوعہ جو کہ اج کل پاکستان اکھواندا ہے وچ ہویا۔ مڈھلا سکھیا گورنمنٹ ہائی سکول رنبیر سنگھ پورہ وچ لئی۔ پھر گاندھی میموریل سائنس کالج جموں توں ایف۔ ایس سی پاس کر کے میڈیکل کالج سرینگر وچ داخل ہوئے۔

۱۹۵۵ء وچ ڈاکٹری دی ڈگری حاصل کیتی اتے سرکاری ملازمت اختیار کر لئی۔ اس وقت میڈیکل آفیسر رنبیر سنگھ پورہ دے عہدے تے کم کر رہے نے۔ میڈیکل کالج دی پڑھائی دے دوران کئی ڈرامے لکھے اتے اونہاں نوں سٹیج وی کیتا۔ ریڈیو کشمیر جموں توں نشر ہونے والے ڈرامیاں وچ حصہ لیندے رہے۔

زمانے دیاں بے انصافیاں نے قلم اٹھاون تے مجبور کیتا۔ اتے دلی جذبات نوں کویتا راہیں لوکاں تک پہنچاون دا خیال آیا۔ پہلی پنجابی نظم "سوغاتی" ۱۹۵۰ء وچ لکھی۔

پنجابی ساہت سبھا رنبیر سنگھ پورہ دے راہیں پنجابی لیکھکاں نال رلن دا موقع ملیا۔ اتے ہور لکھن دی پریرنا ملی۔

اس ویلے پنجابی ساہت سبھا رنبیر سنگھ پورہ دے پریذیڈنٹ نے۔ اتے بہت زیادہ مصروف ہوون دے باوجود وی پنجابی ساہت

کوں بڑھاوا دینا وِچ انتھک کوشش کردے نے۔
نثر نگاری دا کرشن جی شاکر ہوراں دے اس شعر توں بہت زیادہ پتہ چلدا ہے۔

وِچ وادی دے کھیڈ ہوندا اُویدوں مٹھے بین
سر سبز باغاں لئے وِچ وی اگ لا دیندے نے لوک

(۱۱)

آس

اوہ ساڈے اُتے ہسن والیو
ساڈے وی دن آون گے
جد کلی کلی مُسکاوے گی
نویں گیت پپیہے گاؤن گے

جو رُسے نے نال اساڈے
ساہنوں آن مناون گے
کردے نے جو نفرت ساتھوں
اک دن ساہنوں چاہون گے

کی ہویا جے اج دُکھ نے
کدی تاں سُکھ وی آون گے
فکر نہ کر اے راہی اک دن
روندے دِل مسکاؤن گے

(۷)

پریتم دی یاد

جد یاد پریتم دی آئی مینوں
جھڑی اودے نیناں نے لا دتی

دل رو پیا من پیا کہندا اے
کیسی دل نے یاد کرا دتی

ربا یاد وی ڈاہڈی یاد آئی
جان لباں تے اج لیا دتی

چاہواں ساں میں لہریاں ولاں دا
کیتی پریتم نے مینوں سزا دتی

پریت واں ساں پریتم دی چاہ کیتی
بدلے جفا دے سدا وفا کیتی

یاد کرن گے راہی نوں لوک سارے
جنے پریت دی ریت نبھا دتی

(3)

بیوفائی

اِکدن بیٹھا گلزار اندر
بوٹے اِک تے میری نظر پئی
میرے ساہمنے ہی میرے دیکھدے ہی
پھُل اُس تے چڑھے ہزار گئی

ایہہ تک کے دل نوں ٹھیس لگی
پچھیا کیوں کردا بیوفائی ایں توں
سی کدے اک دا بنیں نہ توں ساتھی
ہر اِک دا بندا شیدائی ایں توں

راہی ہُن مُڑ کیوں توں پچھیا ایں
تینوں اینی سمجھ نہ آوندی اے
جس پھُل اِچ کوئی نہ رس رہندا
چھڈ اوس نوں دنیا جاوندی اے

دُنیاں نُوں

ڈاہڈی تیری یاری ویکھی
ارماناں تے چلدی آری ویکھی
حسرتاں دا کردیوے خُون
چلدی تیز کٹاری ویکھی

ککھاں نُوں رولے پیراں تلے
چاہڑے نکلے شاہی سواریاں تیری
ڈب گئی اے سوہنی کدھرے
دھکے دی اوہ ماری تیری

مسیے اُنوں دی پھانسی اُتے
چاہڑے تیری نیتی اہلکاری
مٹ جاونگے سبھ وتھرے
اُترے گی جد تیری خماری

(۵)

ویت نام

ویت نام تیریاں پیڑاں
ساری جگت دیاں اکھاں وچ
رڑک رہیاں نے
کون کہندا اے کہ
وحشت ختم ہو گئی
بس کرو ہُن تے دُشٹو
ظلم دی حد ہو گئی
جد کالکھ دھوسے گی
موت تہاڈے تے کھڑ کھڑ ہسے گی
انساں کتے جاگے
گوڑھی نیندے سوں گیا ہے
آزادیاں دیاں تکھیاں چنگیاڑیاں

مَن نُوں موہ کے

مرن دا جاچ سکھا گئیاں نیں

ویتنام دا سُوربیر تے آگو جیتنے

سر بازیاں آزادی دے واسطے

زندگی موت دے گھول وِچ

تیدھرک جُبٹا گئی اے

سُورج سدلوی جیہڑا چھپیا رہے گا۔

(۵)

ویت نام

ویتنام تیریاں جھیڑاں
سارے جگت دیاں اکھاں وِچ
نچ شینک رہیاں نے
کون کہندا اے کہ
وحشت ختم ہو گئی
بس کرو ہُن نے دہشت
ظلم دی حد ہو گئی
جد تک دکھ رہوے گی
موت تہاڈے ٹبر کھیڑ رہے گی
انسا کتے جاے
گوڑی نیندرے سوں گئی ہے
آزادیاں دیاں تکھیاں چنگیاڑیاں

مَن نُوں موہ کے

مرن دی جاچ سِکھا گئیاں پُنّاں

ویتنام دیاں سُور بیراں تے اگو جُھتنے

سب دنیاں دی آزادی دے واسطے

زندگی موت دے گھول وِچ

بیدھڑک جُٹ گئی ہے

سُورج سدا لوی چڑھیا رہے گا۔

سردار گورچمن سنگھ آس

نام:- گورچمن سنگھ آس۔

پتا جی دا ناں:- سردار لعل سنگھ جی۔

جم:- مقبوضہ کشمیر دے پنڈ بنتیترا وچ ہویا۔ اس ویلے تسی مسبل مور تحصیل رنبیر سنگھ پورہ وچ رہندے نیں۔ ایف سی آئی جینڈی گڑھ وچ ملازمت کردے نیں۔

"شملہ کوی گلزار" اتے جینڈی گڑھ کوی منڈلاں وچ پنجابی دے مشہور ودواناں لکھاریاں نے میل جول نال اتے۔ اوہناں دی سرپرستی دے ہیٹھ سُر پنجابی کویتا لکھن دا شوق پیدا ہویا۔ جیہڑا دن بدن ودھدا گیا۔

(۱)

دیش پیار

جنہوں وی پیارا لگدا اپنے دیش دا کاں اوہی مینوں
اکاں دے جھنڈاں دی بہار وی سوہنی لگدی چھاں دی تھوں

پنڈاں دیاں مٹیاراں رل کے پانی بھرن کھوہاں تے جاون
سوہنی لگے چھاچھر نالے چوڑے والی بانہہ وی مینوں

پنڈاں دے لشوتے گبھرو جو کھیتاں دے وچ کھیتی کردے
ہیراں رانجھے جیہے کھیڈن شوکیاں تے گراں وی مینوں

دور دیش دے نگلے نالوں اپنے دیس دی جھگی چنگی
سن سنتو کہ صبر تے جنہوں دتا رب داتا اوہی مینوں

دیش میرے دی ہر اک شے تو مینوں اتے پیاری لگے
آساں بھری حویلی دے سندھراں بھری ناڑاں وی مینوں

(2)

الوداع

الوداع ہے حسرتاں دی خزاں
الوداع ہے زندگی دی داستاں

الوداع ہندے نے بیلے دے بستو
الوداع عالم تحت عسکراں

الوداع ہے مستقبل اور عمار حسنی
الوداع ہے ہر مقام بادشاہاں

الوداع خاکی یا نوری ہر ذرہ
الوداع ہے گل چمن اور گلستاں

الوداع ہے واحد بندہ راہ گذر
الوداع سب قافلہ سب کارواں

الخمیس سجاؤ سانجھیو ذرا سنبھل کے
الوداع ہو ہے نے میرے مہرباں

الوداع والے اے ساتھی مسفر
ہر گھر میں یارب توں اک تیرا گداں

ذوق

اک رات زندگی دی

آؤ کریئے بیٹھ کے اج بات زندگی دی
کر لئی شوہدے ہتھ ہے اک رات زندگی دی

دم توں پیدا بندہ ہو گیا اوہدوں
ہو گئی جد موت نال مُلاقات زندگی دی

کئی دفتر ویداں دی حکمت دکھاندے ہار گئے
پڑھی جاندی رہی اے سلوات زندگی دی

جہاں پودے موڑنے اوتار عالم اولیئے
دس گئے نے زندگی وچ کرامات زندگی دی

اے تقاضے اے بہاراں تے خزاواں دوستو
محتاج دسدی ہے ساری کائنات زندگی دی

عمر بھر دے حیاتی دِن ہن جو بھی ملے
اُس توں ودھ نہ مل سکے اِک رات زندگی دی

(۱۴)

تکبر ویکھ کے

حیران رہ گیا میں اوہناں دی بدلی ہوئی نظر ویکھ کے
ہیٹھے نوں دبا بیٹھے اوہ اپنا زور ویکھ کے
بھرشٹاچار کر کے کمائی جو پونجی
گھبرا گئے اوہ گندھ ویکھ کے
اک وقت سی اوہ جھگی نوں پیار سن سمجھدے
اج کردے نے نفرت غریباں دا گھر ویکھ کے
کالے دھن دی کمائی تے جدوں مان کرے
میں تجربہ ہاں کہندا اکثر ویکھ کے
چیتا لگ گیا مینوں اوہناں دے حشر دا
ہنکار خودی تے تکبر ویکھ کے

سردار گوربچن سنگھ چمن

جنم 15 ستمبر 1947ء نوں ضلع پونچھ تحصیل پلندری دے اک چھوٹے جیہے پنڈ انیاری وچ ہویا۔

پتا جی دا ناں:- سردار ٹھاکر سنگھ مورلی ہے۔

پاکستان نے جد اس علاقے تے قبضہ کیتا تے ایہہ اپنے ماپیاں نال کیمپ ٹھروڑہ وچ آ گئے اتے ایتھے ہی سکول وچ داخل ہوئے۔ جلدی ہی ٹھروڑہ چھڈ کے رنبیر کیمپ وچ چلے آئے اتے ہائی سکول رنبیر کیمپ توں ہی میٹرک دا امتحان 1962ء وچ پاس کیتا۔ گھر دیاں ذمہ داریاں دا احساس کردیاں کالج داخل نہ ہو سکے اتے پرائیویٹ سروس اختیار کر لئی۔

کویتا لکھن دا شوق سکول دی پڑھائی دے دوران ہی پیدا ہو گیا۔ مگر بعد وچ جیوں جیوں سماج نے دبان دی کوشش کیتی۔ انہاں دی کویتا دب نہ سکی۔ بلکہ ہور زیادہ ابھردی گئی۔ انہاں دیاں کویتاواں اچھے رسالیاں وچ چھپدیاں رہیاں۔ اتے ریڈیو کشمیر جموں توں وی اکثر نشر ہوندیاں رہندیاں ہن۔

زیادہ تر سماج سدھار اتے کرانتی کاری کویتاواں لکھدے ہن۔

ساہتک کھیتر وچ

(1) "بجھن بہاراں" ان چھپی (دیش پیار دے گیت اتے ہاس رس کویتاواں)۔

(2) "ہلکونا" ان چھپی (کرانتی کاری تے سماج سدھار کویتاواں) جلدی ہی چھپیا رہیا ہے۔

غزل

دل کولوں نوں میں ساڑ ساڑ کے ‌ کدتک رات چھکاواں میں

راتاں تیلیاں دس آکھاں کدتک ‌ دل دی آس سمجھاواں میں

راتاں تاں کٹیاں تڑپ تڑپ کے ‌ یاد تیری دکھ سینے وچ

سینیاں سارا سواہ توں کیتا ‌ کس نوں جا دکھاواں میں

کدی نہ سیں دل دا اکھڑا ‌ اج او تیری ہو دکھ ہو گئی ایں

تیڈے روندے ڈھیڈے دلا دا ‌ کس نوں حال سناواں میں

سویرے ملنی شانی دے جھوڑا ‌ دل خوشیاں دے رات گماں دی

یار پیار رستے وچ دھوکا ہے ‌ کس نال دل لگاواں میں

سنسار تے ہیں کو ٹلہ ہیا ‌ اس دل دی بھکھدی اگ اندر

دیپا کیہڑاں ہے کون بجھاوے ‌ کس توں پانی پواواں میں

اج کوئی آکھے ولدی اگی ‌ اے انجن تیری سیر جٹھیں اور

ملی پاواں لئی چپ کھاجانگا ‌ نچیا اپنا دکھ جاواں میں

سینہ اندر ہی ساڑ سواہ کردے | چپکھا وانگ الہیدا ایہہ انبڑ بالن ہی

اکھاں روندیاں تک کے روندے توں | غم دکھوں نے روگ اُبال نا ہیا

ونڈ سکھاں دے سارے بے مکھ ہو گئے | سنگ غماں دے رات منحوس ہو گئی

جند جان نوں جان دا راہ بھلیا کس | جلے کتھاں اے آونا خیال نا ہیا

جند غار تے ہتاں بکھار آئے | اکھاں قیاس ساری آ کے وچ جھکدیاں نہیں

نیا سماں داں اج سارے سناس لے گئے | سفر پئے توں ناحق حیال نا ہیا

ہریا لاچار تاں پیاراں کھار لہا دی | رشتے دار سارے نکھے خار ہو گئے

نکھ بھڑنگ وچ تحفے لکھوڑیاں | رو رو ترلے ہی سنبھال نا ہیا

جیہڑا دکھاں وچ مول نہ دکھ جانے
اصل وچ اک سکھی انتھاہ ہے او
اجیہے سکھاں دی کھان اک ہوئی
ہیرے جواہر آتاں لدیا بادشاہ ہے او
بھاویں لڑھکدا اٹھدا رہیا ہے او
اسے میر راہ اوہدا سدا اسے سُکھ راہے
کجھ وی نہ ہندیاں اے بجن اوتاں
شاہاں توں وڈا شہنشاہ ہے او

اُلٹ سکے نہیں متھے دیاں سب لیکاں
اج توں اک وی لکیر دا قائل نہ ہوں
جیہڑا عقلاں کار تلے بزدلی توں
کر محنت تقدیر دا قائل نہ ہوں
بدل جسم جیہا تے تخم تاثیر اپنی
جیہی نبی تعمیر دا قائل نہ ہوں
جنہاں ہمتی نے ریکھاں وچ ہار ویکھیاں
گئیاں بدل تقدیر دا قائل نہ ہوں

بندہ بن جا اینوں اپنا بنا لے

یاد رکھیں توں اج ستاندا جھنوں ہیں

ایہہ راکھش روپ اکھاں دکھاندا جھنوں ہیں

کتیاں نوں لگا لگے توں ڈکاندا جھنوں ہیں

بھیڑے بول نت ہی سناندا جھنوں ہیں

دن چار گھڑیاں دن اوس آؤنا

راکھش توں تینوں اپنے بندا بناؤنا

ایہہ بھکھا کول تیرے توں بکیا آئیا

ایہدے تن تے لیراں توں ذرا شرماویں

ایہہ بیدل بھیریا جھالے توں کاراں بھاویں

ایہہ ٹکر اپنا کھاوے تو ایہدی جان کھاویں

ہوا ایدا جی کے تاں توں پل نہ سکیں گا

اے بندیا تو دا سدا نوں ہن مل نہ سکیں گا

جے ویلا تیں اینے لُٹ لیتا ایں
تیتا لے تیرے نیں ڈانگاں لُٹ لیتا ایں
تنگیاں تے دکھاں اینے گُنڈ اُگٹا نیتا ایں
تنگ آ کے اُنتاں تیر اساں گھوٹ لیتا ایں

جان ایدی رکھ کے تے اپنی بچا لے توں
بچن بن جاتوں ایدا اینوں اپنا لے توں

بنگلہ دیشیاں دی آزادی تے پاکستانی جیل وچ

شیخ مجیب الرحمان نوں مخاطب کر کے

اے جنگ بند محبوس تیشیاں دی بیٹھے اے ایہہ
کہ تیرا بنگلہ دیش آزاد ہے ہن۔

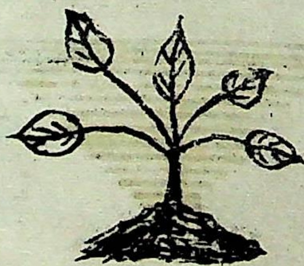
اے آزادی دی شمع جگاون والے
شمع جگا کے شمع توں دور رہیا توں
توں ہیں دور - حضور پیا اکھاں کولوں
سینے پھاڑ تک سینیاں وچ حضور رہیا توں
توں ہیں جان کروڑاں انساناں دی اج
کروڑاں اکھاں دا ہیرا نور ہیا توں
توں ہیں اوہ جتھوں موسیٰ نوں رب ملیا
ربی رحمت دا رمنا تے بنیا کوہِ طور ہیا توں
اج اکھاں ہیراں نے جان دی دے اتوں تا
ظلم روکیا تے دیش شانے ہے ہن

ایہ ننگ مندھو تینوں وی پتہ ہے ایہہ
کہ تیرا بنگلہ پورن آزاد ہے ہُن

اس آزادی دی قیمت چُکان بدلے
ہتھیں ماواں نے لعل لُٹائے لکھاں
لکھاں سڑ گئیاں مر گئیاں پت چھٹے
پت ستن دے قرض چکائے لکھاں
لکھاں ماریاں ویکھیاں بے پتیاں کے
ظالماں ظلم نردوساں تے ڈھائے لکھاں
لکھاں اُجڑ گئے ڈلیوں پردیس تسے
ہندی ویراں نے گل نال لائے لکھاں
انت ظلم کھیہہ ہویا تے حق دی جت ہوئی
ظالم نسیا تے دیش آباد ہے ہُن
ایہ ننگ مندھو تینوں وی پتہ ہے ایہہ
کہ تیرا بنگلہ پورن آزاد ہے ہُن

اس شمع دی بلدی لاٹ اُتے
لکھاں واگ پتنگیاں سڑ گئے نے

جنہاں جاناں توں جانیا کجھ وی نہ
تڑاتڑ ڈا سر گئے نی تسبیحے جر گئے نی
حق مار جیا دا بس ہی قتل ہوندا
قاتل اُنہاں اج اگے دھرے نی
جیونا اکھ دا انکھیاں آن خطر
سدا لئی جیوں گئے نی جو انکھ تے مر گئے نی
انکھ آن والے دیش دی شان ہندے
آپ اُجڑ گئے دیش آباد ہندے ہُن
ایہہ ٹیک بند ہو جیوں وی ہیرے اہہ
کر تیرا اُنگلہ لیڈر بن آزاد ہندے ہُن

سردار جسونت سنگھ شان

پورا ناں جسونت سنگھ شان ہے۔

تے پتا جی دا ناں سردار روپا سنگھ ہے۔

جنم ٹلوہ مقبوضہ کشمیر وچ ہے۔ جنم ۲۳، ساون ۱۹۹۸ بکرمی

ہے۔ اوہناں دا رنگ کالا قد درمیانہ جسم پتلا صحت کمزور اتے عینک رکھدے ہن۔ پر ساتھیاں وچ بیٹھ کے رج کے گلاں وی کر لیندے ہن۔ ساتھیاں نوں کافی چٹکلے سنا کے خوش کر دیندے سن۔ زندگی توں اکتا گئے تاں نہیں پر اس نال کوئی لگاؤ وی نہیں رکھدے۔ ایہو وجہ کمزور صحت دا ہے۔ پر ٹیچر کجھ مفاد ایہہ صفتاں وی تے گئے ختم ہن۔ اوہناں نوں سرمایہ دار سماج نال نفرت ہے اتے مذہب تے ٹھیکیداراں نال سخت گھرنا۔

ہالو تماشا دے نہیں۔ پر کسی تے بے سہارا آدمی دی مدد لئی کوشاں رہندے ہن۔ اوہناں دی کویتا واں، خنگرہ "کجھ کویتاواں" چھپ چکیاں ہن۔
ایہہ پنجابی ساہت سبھا ... دے جنرل سیکرٹری ہن۔

غزل (۱)

کرے کوئی شکایت کس نوں ہر پاسے سینہ زوری اے
شرافت دا اجکل دھندا بن گیا کمزوری اے

کسے تے مزدوراں دی کوئی بات نہ پچھے
مظلوماں دے لہو نال حاکم بھری تجوری اے

چور بازاری تے ملاوٹ ہر پاسے ہے زوراں تے
بنا روک ٹوک کھلم کھلا چلدی رشوت خوری اے

دھرم دے پہرے اندر تو کرم اج پل رہیا اے
رب دے ناں تے ہو رہی مانوتا دی چوری اے

اٹھ جراتا دیش دیا۔ تیریاں باہواں وچ قسمت دیش دی
تیرے ہوندے تیرے دیش وچ کیوں ہو رہی [illegible] خوری اے

غزل (2)

کنت کوئی بے توں بہت کجھ خیال کر رہیا اے
ڈولے جاندا داغ دا داؤ وانگی مہکیا اے

قدراں تے قیمتاں تے تالاں دی قید پیاں
بے رحم باہر بیبے کساں نشنگ توں کوہ رہیا اے

جیوندے سر وداں وچ کوئی زہر گھول رہیا اے
انجاندے ہار کوئی گل بھی پرو رہیا اے

جیون دے بیتا نام وچ جتھ وچ رہی زندگانی
حسرتاں نوں اپنی نظراں وچ سمو رہیا اے

جیوندے دھندیاں تے گیا ہے آگھراں
دل بھاویں ادھ دے وی شتا او رہیا اے

مجبور ہر کوئی دور ہے دس توں
مجبور زندگانی دے نال دل رو رہیا اے

جو جی سدا دم گھتانی ظالماں دے جبر نال
اج کالکھ ظُلماں دی ہُو نال دھو رہیئی اے

جیون دی اُلجھناں تے اُلجھن نُوں جی کردا
رب دی نیہا شفقی منّ نُوں موہ رہی اے

اے دلا! ہوش کر بھُلانہ دے وساہ بھریاں نُوں
جُو رج کے جگا لے قسمت بہت دیر توں سو رہیئی اے
آلہ تُوں وانگ طوفان دے اُڈا دے ظُلمی ہنیریاں نُوں
پہنچ جا منزل اُتے تینوں اُڈیک ہو رہیئی اے

غزل

کیہا جادو گیا ہے کر کوئی ۔ اج ہو رہیا اے دربدر کوئی
کیہنوں دسے کوئی درد اپنا ۔ آوندا نہ اپنا نظر کوئی
پیا پھقیراں نوں پُچھدا زمانہ ۔ نہ بندے دی ہوندی اے قدر کوئی
دفنا دتے نہ کوئی پُچھو کے اس نوں ۔ خواہش کیسے دی گئی مر کوئی
دوا ہے نہ کوئی دعا ہے ۔ ہوندا نہ انہاں دا اثر کوئی
نہ ارتھی آ اج میری روندے جو ۔ رکھی کسے نہ کدی کسر کوئی
روندے بُھل سہکدیاں گلیاں ۔ تڑپیندا اے وچ تاثیر کوئی
بے شک بچیا آکے چن تے زمانہ ۔ ہنجو پی کرے اج گذر کوئی
کِتے راہ توں رونقاں مک گئیاں ۔ اے رونقاں کدھر کوئی
دُکھ درد دی ہے جس دین بخشی ۔ اوہدا اج کرے شکر کوئی
جبر ظلم ڈھائے کسے اج تک ۔ پاس اس ابدا نہ اثر کوئی
دل دی دہلیز تے ویری اے ۔ موندی ہوئی سہکدی سحر کوئی

غزل (۱۸)

زمانہ اوہدے دم تے جی رہیا اے اَج

گبھریاں لیر لیر جو اپنا سی رہیا اے اَج

کوئی ویکھے اٹھایہ وہ زمانے دے ہنر توں

آدمی ہی آدمی دا لہو پی رہیا اے اَج

ہا بیٹھا چادر زر دی سب قانون سرہیٹھے ہیا

نال زر زردار کرنا کی رہیا اے اَج

کوٹھی تے کار کدھرے عیش تے بہار کدھرے

گھول نال بے گھر ڈیرے کر کوئی رہیا اے اج

سوچاں نے خیڈ لیا اے جیہاں توں سارا ماس

کر لگاں چیڑں آجا کیول ساہ رہیا اے اَج

فخر کیوں نہ کریئے اسیں اسماعیل تے

غماں نال گھل کے بھی جی رہیا اے اَج

منوہر سنگھ چاگر

1933ء

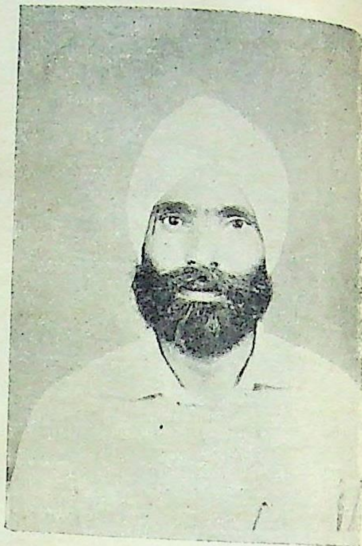
اُچے پہاڑاں دیاں نورانی چوٹیاں جو نیلے آکاشاں نال اُچیاں جگاں توں کجھ سرگوشیاں کر رہیاں نے۔ اوہناں دی سُن جھولی وِچ اک چھوٹا جیہا رمنیک پنڈ "ٹکر" ہے۔ جو اَج کل مقبوضہ کشمیر نوں سُشوبھت کر رہیا ہے۔ اس پنڈ دا اِک موہترہ ہیں وانگوں اپنا وشالتا تے سُندرتا آپ پرگٹ کردا ہے۔ "ٹینگی شان ورمن" اودھر منوہر سنگھ چاگر دا جنم استھان ہے۔

قدرت دیاں کھیڈاں وِچ پنڈ دے داخل ہویا سن ۱۹۴۷ء دے گھور سنکٹ سمے وِچ پیارے پتا سردار رام سنگھ جی دا سایہ بزرگی سدا لئی سر توں اُٹھ گیا۔ تے گھر گھاٹ وی چھٹ گیا۔ اودوں توں بے سروسامانی دی حالت وِچ اَج کل شرنارتھی کیمپ ستنگل نزد ڈھکہ وِچ اِک جھگی بنا کے وقت کٹ رہے نے۔

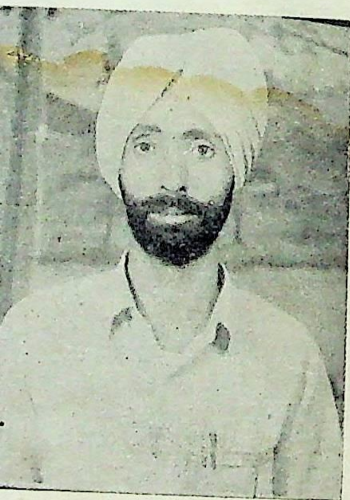
وفاداری۔ محبت تے سادگی اوہناں دا خاص شیوہ ہے۔ اسے جذبے دے پیش نظر ستمبر ۱۹۵۴ء وِچ اوہناں نے اپنی جان دی پرواہ نہ کردیاں ہوئیاں اِک بھیانک دریائی طوفان وِچ گھرے ہوئے (54) انڈین سرکاری فوجی ملازماں نوں موت دے منہ وچوں بچاون دی سیوا کیتی سی۔ جس تے جموں و کشمیر سرکار نے اوہناں نوں اِک مان پتر (Gallantry Certificate) پردان کیتا۔ آپ پنجابی ساہت سبھا نیر سنگھ پورہ دے میمبر نے۔ اتے پنجابی وِچ کویتا لکھن دا شوق وی رکھدے نے۔

جسونت سنگھ شان

منوہر سنگھ چاہر

مان سنگھ بہارکو

وشوا ناتھ دل

(۱)

نہ پی

از:- منوہر سنگھ چاکر

مجبور دا لہو نہ پی اوھ پاپی
اوہدی مجبوری تے عیش دا جیون نہ جی
ایہہ تاں ناسور ہے تیری زندگی وِچ
اینوں توں گُھٹاں گُھٹ نہ پی ! !
اوھ پاپی مجبور دا لہو نہ پی

اوہدی مجبوری اِک اُبلدا ہے لاوا
جو سمے نے اپنے پیراں نال ڈھکیا
اُس اُتے بنا کے تُوں بنگلہ نہ نچ
اُوھ پاپی۔ مجبور دا لہو نہ پی

قانُون تا سانجھی اے ایدے حق نے سبھ ساتھے
قدراں اُچیاں نے چاکر اُمیدے راہ اُتے
سمجھ جا سنبھل جا جھنڈا آیا دھاپی
اوھ پاپی۔ مجبور دا لہو نہ پی

سنگیت

نہال سنگھ

دھرتی دیا بندیا دے کی لبھنا ایں اتھیراں توں
چھیڑ بیٹھے زہر بھرے تیرے لبھدے اندراں جیوں
مالو تا دے گلشن تے توں ورشا کریں انگاراں دی
تے وِچ بلدڑاں دے توں لبھیں سوہنی چھب بہاراں دی
چٹی چادر مالو تلے تے ڈھبے نے جو کالے کالے
کس بے رحم نے ظالم ہتھ نے ڈولے نے ایہہ پریم پیالے
ٹکھیں جے کمرے وچ لگا کے اِک تصویر ہے بندی جاندی
صدر کتیبڈی۔ مانس لوتھڑ۔ نالے پیارا بالکو گا بندسی
ایہہ جو روشن چن ستارے تیرے بدلاں وچ لکدے جاندے
اُدھر توں دھیاں نہیں کیتا ایہہ ساگر کیوں سکدے جاندے
بانی آدم دا گھار کرڑ توں وِچ بلدڑاں جیوں اگاویں
ہنیاں نے دھرتاں تے جنگی تیری وچ آکاش محل بناویں
ایہہ جو تیری عادت بن رہی اِسدا دائرہ ہے تنگ دائرہ
[illegible] نویں وِچ بلدڑاں اُڈ جا ہُن دنی تیرا سنے [illegible]

سُن وے اس دھرتی دے اُتے لبے کھوج ہے بڑی لگایا
امن دا سُورج لبھ لییا جے کر اندھیراں دا ہو جائے صفایا
اکیتا راکٹ وِچ بہہ کے جے کھوجیا تُوں بہار ستارے
مانوتا دی کہکشاں وِچ جِنا سُورج نے تہتے سارے
دھرتی تے ہے تھاں بہتر ہاجے جیون دا ڈھنگ ہے تیُوں
نہیں تاں جیوں رہیا اِک پاسے کُل ٹبّر دی تنگ ہے تیُوں
دھرتی دیا بندیا وے کی لبھنا ایں رنبراں تُوں
چاکر دی من لیں جے لبھنے من مندراں چوں

شکوہ (3)

انجا: منوہر سنگھ جاگر

تیریاں سُبھر صراحیاں چوں ساقیا!
نہ مِل سکی اِک بُوند وی!!
اُس تڑپ رہی رُوح دے لئی
جو رحمت دی ضمانت سی

نا سمجھ دے درد ماری لئی
جیون دا دان بخشیں توں
اوہدے لئی آخری دارُو
جو امرت سی نعمت سی

بیپیر لُٹیاں قطراں توں
نہ پُچھیا حال روگی دا
مسیحا! تیری ایہہ غفلت
اوہدے لئی قیامت سی

جے ویکھے تکیہ نمبر ۱
تیج جاندی جاں مشکل جوں
پر منزل عاشقاں دی وچ
ایہہ نئی منزل ندامت سی

آ تُوں ویکھ جا آ کے
گھڑی بھر اِس وِچارے نُوں
اوہ جِندڑی تڑس رہی جا کر
تیری جو اِک امانت سی

آرزو

مُک جان رگڑاں وچ کھیڑے
مِٹ جان دنیا چوں جھگڑے تے جھیڑے
ستائے کسے نوں کوئی جابر نہ ہرگز
نہ مجبور دے کوئی کسے دے ویہڑے ۔ میری آرزو ہے

کوئی حاکم کسے دا نہ محکوم ہووے
دانی کہاوے نہ کوئی سوم ہووے
جیویں جُمر ڈاہڈے رہندے نے اُٹھ کے
نجباں وچ بدھی ہوئی (اک) قوم ہووے ۔ میری آرزو ہے

منصب دے ٹھلے ایہہ جھوٹھے جنوساؤ
ایہہ دسدے جو پانی تے پیندے نے لہو
جے ٹُھ جان سُتے مشکتاں دے سر توں
ایہہ ماے پتھر دے گیتاں تے راہو ۔ میری آرزو ہے

تیرے در تے تج کے میری جان نکلے

جے نکلے تیرے عشق دی طعن نکلے

چاکر رہیا آس وِچ زندگی بھر۔ میری آرزو اے

مان بھارگو

ناں- مان سنگھ بھارگو۔

پتا جی دا ناں- سردار حکم سنگھ۔

جنم :- مہان پنجابی کوی- وِدوان- ٹیکاکار- اتے گوربانی دے ویاکھیاکار بھائی بالک سنگھ پسالی دے پنڈ دھمیڑاں ([illegible]) دے سمت ۱۹۹۴ بکرمی دے ۹ جیٹھ نوں ہویا۔ سرکاری کاغذاں وچ ۱۹۳۷ء درج ہے۔

ودیا- ایم۔ اے (پنجابی) پنجابی یونیورسٹی پٹیالہ توں- پربھاکر اتے بی۔ ایڈ جموں و کشمیر یونیورسٹی توں۔

رچناواں :- "تِڑکاں" کاو سنگریہ ۱۹۶۵ء

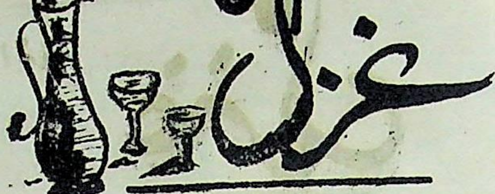
"سنگھرش" ۱۹۷۲ء

جموں و کشمیر وچ پنجابی کویتا اُتے [illegible] کھوج کر رہے ہن۔ کئی پنجابی لیکھک کانفرنساں تے ریاستی ساہت دے مختلف پہلواں تے پرچے پڑھے۔

اتے کئی لیکھ چھاپے نے۔ اک کہانی سنگریہ اک لیکھ سنگریہ اتے اک کاو سنگرہ چھپن لئی تیار نے۔

پنجابی ساہت سبھا دتیر سنگھ پورہ دا [illegible] ہے۔

اے پوری ہوئی نہیں سی ارماناں دی گل

ہالے تور تی پے گئی ساہنوں طوفاناں دی گل

اے پیراں وچ چھالے سن جسم سن چور چور

کہ ٹھلنی ہی پے گئی یار و ٹھکاناں دی گل

دیش دے ہی نام تے ہن دیش لبھدا ویکھ کے

پکار اُٹھی انکھ غیرت تے سماناں دی گل

جے جوانی ہے جوان تاں کھولے خون کیوں نہ

پیار کر کے دیش تے ہوئے قرباناں دی گل

وطن پرستاں نوں ہونا پار و کنار اک نصیب

منجدھار وچ رہ کے تے کردے طوفاناں دی گل

(2)

غزل

پتہ تیرا گلیاں دا لبھیندا رہیا ہاں
اج خوشبو تیری نوں پھیلاندا رہیا ہاں

تیرے بخشے پیار دے بدلے غماں نوں
جگر دا لہو میں پلاندا رہیا ہاں

وفا کردیاں میں تھکیا کدی ناہیں،
نال سینے جفا تیری لاندا رہیا ہاں

محفل وچ جدوں تیرا ذکر ہویا
محفل چھوڑ میں اٹھ جاندا رہیا ہاں

کوئی راز تیرا نہ بے راز ہووے
گلاں وچ سخن دی دباندا رہیا ہاں

اک وی قدم تے توں ٹھوکر نہ کھاویں
تیرے راہاں تے دل جلاندا رہیا ہاں

(ج)

غزل

جد جد وی انسان دی کیتے توہین ہوندی رہی
تڑپدی کلوکاں ماردی روح زندگی روندی رہی

کہہ سکی نہ جدوں گل دل دی اے زندگی
اس حال تے ہر قلم دی سنگ زندگی روندی رہی

انڈونیشیا۔ سوڈان ہے چاہے ویت نام
قتل ہویا بینگ وی تاں ساڈی جند روندی رہی

توں رام۔ کرشن۔ نانک بن کے ویکھ لیا انسان
مکی نہ اتی ظلم دی جونگاں توں ہوندی رہی

کد مٹے ہے پیاس منکھ دی رہتا دی؟
چوس رہی رت ہن وی جونگاں توں چوندی رہی

انسان ہاں پر انسانیت دے طلب گار ہاں اسیں لوک

منگدا لئی ہاں جیہڑے پیار دے دشمنی لئی تیار ہاں اسیں لوک

جیہڑے بیجے کنڈیاں دلاں وچ مہکاں کھلاون واسطے

نفراں دے اوتھے پھل پیغام پیار ہاں اسیں لوک

لے لئے دنیا دے غم دنیا توں غم مکاون لئی

تسیں ہی دسو کیہے جیہے غم خوار ہاں اسیں لوک

تکدا رہے نہ سکھ نوں کدے سکھ دے سپنے

خودی نوں کیتا بلند جنہاں اوتھے خوددار ہاں اسیں لوک

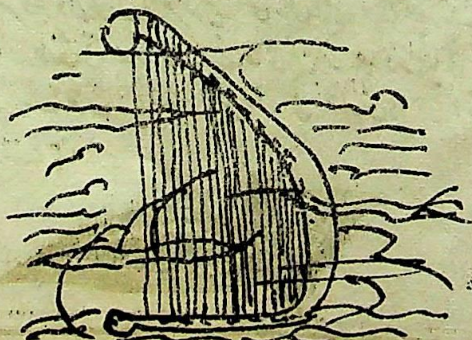
سکھ دی ہوئی بدلی جنہاں دے اس سنسار وچ

کہندے جو [illegible] دکھیدار ہاں اسیں لوک

ساڈے تے ہوندا نہیں اے دکھ سکھ دا کوئی اثر

ہاسے ہر رنگ وچ سرشار ہاں اسیں لوک

تُساں کار کوٹھی تے اتاری ساڈے لہو توں ہی اُساری
تہانوں معاف کردے رہے کِنّے دلدار ہاں اسیں لوک
سمجھو نہ اِک وار کے روک لوو گے انقلاب
لہو وِچ دھرتی رنگن لئی بے شمار ہاں اسیں لوک
دیندے ہو دھمکی جیلاں دی گولی دی سزا تے موت دی؟
اے موت جیئوں قوم جس لئی بے قرار ہاں اسیں لوک
دھرتی تے لکھنا گیت جنہاں سُکھ دے اتہاس دا
لہو نال لکھن والے کوئی کلاکار ہاں اسیں لوک
سِراں تے کفن بنھ کے تلیاں تے دھر کے سیس
نکلے گھراں توں باہر بائی قرار ہاں اسیں لوک

شری وشوناتھ دل

ایم۔ ایس۔ سی۔ ایل۔ ایل۔ بی

آپ جی دا جنم 26 فروری سنہ 1947ء نوں اہلاں دھرم سال (پونچھ) مقبوضہ کشمیر وچ ہویا۔

پتا جی دا نام شری دونی چند سودن ہے۔

1947ء دے قبائلیاں جیہے دا شکار ہون مگروں پونچھ توں جموں تے مڑ رنبیر سنگھ پورے آ گیا۔ ظالم دے ظلم دے خلاف اک سخت آواز چکن دی خاطر کوتیا دا ابتیوٹ ہویا۔ حیرانگی دی گل ہے کہ لوکی کوتیا نوں کلا ئیں کیویں کہہ چھیڑدے ہیں۔ جیہے کوی دی پہلی کوتیا تاں اس دی آہ ہی سی۔

نویں حیاوت نوں کوتیا کرنی شروع کیتی۔ زندگی دے ہر موڑ تے کوئی نہ کوئی کوتیا کیہوان لئی آجاندی رہی۔ کوتیا گیت تے غزل لکھی آئی۔ جو آئی سو خوب آئی۔

سرمایہ داری تے فرقہ پرستی نال کسے وی سمجھوتے دے ہمیشہ مخالف رہے۔ طبقاتی جدوجہد دے حامی ہن۔ جادو بیانی دے مقرر ہن۔ سب توں زیادہ دلچسپی انسانی قتلیاں دا حل ڈھونڈنا وچ رکھدے ہن۔

سحرلہ

اِک بار جے تُوں مِل جاندا زندگی دی شام توں پہلاں
اک بار تے جاندی ہوئی جاندا اس آخری شام توں پہلاں

شراب عِشق دا مزا تُوں کی جانیں او بیلیا
میخانے توں تُو نس گئیوں تُوں آخری جام توں پہلاں

جیون تے ہُن بے ہوشی اے بے ہوشی ہے چھا رہی
گُل ہوش دی کر چُکے ہاں آخری جام تُوں پہلاں

پتہ نئیں کیوں اے میرے تے اِلزام مُنکری دا
سجدے تاں کردا ہی رہیا ہاں تیرے سلام تُوں پہلاں

دِلاں دے سودیاں توں اوہناں کی جاننا اے رہنیا
جو کردے نئیں گل نفع دی ہر آغاز تے انجام توں پہلاں

پُوچھ دِل دا ہر پل اے تڑپدا ہی جا رہیا
پر انتوں ہی لاہ دیاں گیوں آخری مقام تُوں پہلاں ؟

شری وشوا ناتھ دِل

ایم۔ ایس۔ سی۔ ایل۔ ایل۔ بی

آپ جی دا جنم 26 فروری سنہ 1925ء نوں ہیلاں دھرم سال (پونچھ) مقبوضہ کشمیر وِکھے ہویا۔

پتا جی دا نام: شری دُونی چند سُودن ہے۔

1947ء دے قبائلی حملے دا شکار ہون مگروں پُونچھ توں جموں تے مڑ رنبیر سنگھ پورے آنا پیا۔ ظالم دے ظلم دے خلاف اک سخت آواز چکّن دی خاطر کوتیا دا رچیتا ہویا۔ حیرانگی دی گل ہے کہ لوکی کوتیا نوں کلا کیوں نہیں کہہ چھنڈدے نہیں۔ جیہڑے کوی دی پہلی کوتیا تاں اُس دی آہ ہی سی۔

نویں جوانی توں کوتیا کرنی شروع کیتی۔ زندگی دے ہر موڑ تے کوئی کوتیا لکھوان لئی آ جاندی رہی۔ کوتیا گوٹ تے نزول ہندی آئی۔ جو آئی سو خوب آئی۔

سرمایہ داری تے فرقہ پرستی نال کیہے وی سمجھوتے دے سخت مخالف ہن۔ طبقاتی جدوجہد دے حامی ہن۔ جادو بیانی دے مقررہ ہن۔ سب توں زیادہ دلچسپی انسانی مسئلیاں دا حل ڈھونڈنا وِچ رکھدے ہن۔

(۹)

آخری

اِک بار جے توں مِل جاندا زندگی دی شام توں پہلاں

اک بار تے جیون ہو ہی جاندا اس آخری شام توں پہلاں

شراب عِشق دا مزا توں کی جانیں او بیلیا

میخانے توں توں نس گیوں توں آخری جام توں پہلاں

جیوندا تے ہاں بے ہوشی ہی بے ہوشی ہے چھا رہی

گل ہوش دی کر چکے ہاں آخری جام توں پہلاں

پتہ نہیں کیوں اے میرے تے اِلزام منکری دا

سجدے تاں کردا ہی رہیا ہاں تیرے سلام توں پہلاں

دِلاں دے سودیاں نوں اوہناں کی جاننا ہے یار ہانیا

جو کردے نہیں گل نفع دی ہر آغاز تے انجام توں پہلاں

بوجھ دِل دا ہر پل ہے ودھدا ہی جا رہیا

پیر انیوں میں لاہ دیاں کیویں آخری مقام توں پہلاں ؟

غزل (۲)

سُچے موتیاں دی بھال وِچ زندگی نُوں گال بیٹھے ہاں
غیراں دی گل کی ساتھیاں جد لا سُمندراں وچ چھال بیٹھے ہاں

ہر مسکان تیری کِسے سچ دا چھلاوا دے گی
قلتیے دے اک بار پھر لُٹا جان تے بے حال بیٹھے ہاں

اک زخم کھان تے نکلے ساں تلاش وِچ صبراں دی
راہِ علاج وچ زخم ہزاراں ہی تویں ہُن پال بیٹھے ہاں

سچ دی راہ وِچ بھٹکن دی سزا نہ ملے کسے نُوں
راہِ وفا تے ایسے لئی دِلاں نُوں بال بیٹھے ہاں

جناں دیریاں ہمیش ہی دِتا اے درد دِلاں نُوں
ساڈا جیرا اے کہ اسیں پھر اوہناں دے نال بیٹھے ہاں

(ق)

غزل

دیا عشق وچ شمع جلانا چاہوندا ہاں میں
دردِ عشق نوں پھر جگانا چاہوندا ہاں میں

دلاں دے زخم نہ بھرے نہ بھرن گے کدیں
نشتر پھر دلاں تے کھانا چاہوندا ہاں میں

ہنیریاں نوں ہمیشہ ہی نفرت توں وچن دے لئی
دلاں دے چانن مناریاں نوں بنانا چاہوندا ہاں میں

جنہاں باغاں نوں چمن دے دشمن نے خاک کر گئے
اوناں ویرانیاں نوں گلشن بنانا چاہوندا ہاں میں

کی ہویا جے زہر دِلاں تک اے پہنچ گیا پر
ستے ناگاں نوں اج پھر جگانا چاہوندا ہاں میں

غزل

تیرے بغیر جو بھی پل جی رہیا ہاں میں
اپنے ہنجھواں دے گھُٹ پی رہیا ہاں میں

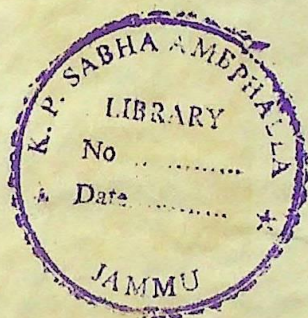
کی ہویا تیرا میخانہ میتھوں چھُٹ گیا اے ساقی
خیالاں وچ اجے وی پی رہیا ہاں میں

شکوہ نہیں یاراں تُوں اجے وی اوہناں تے
خُد خوشیاں دے کے غماں نُوں پی رہیا ہاں میں

زندگی دے سب تت چھین جان تے وی
حیران ہے دُنیا کہ اجے جی رہیا ہاں میں

سٹ لان دے بعد گلہ ہے یاراں نُوں کہ
کیوں اوہلے بہہ کے ہنجھو سی رہیا ہاں میں

جموں پرنٹنگ پریس موتی بازار جموں